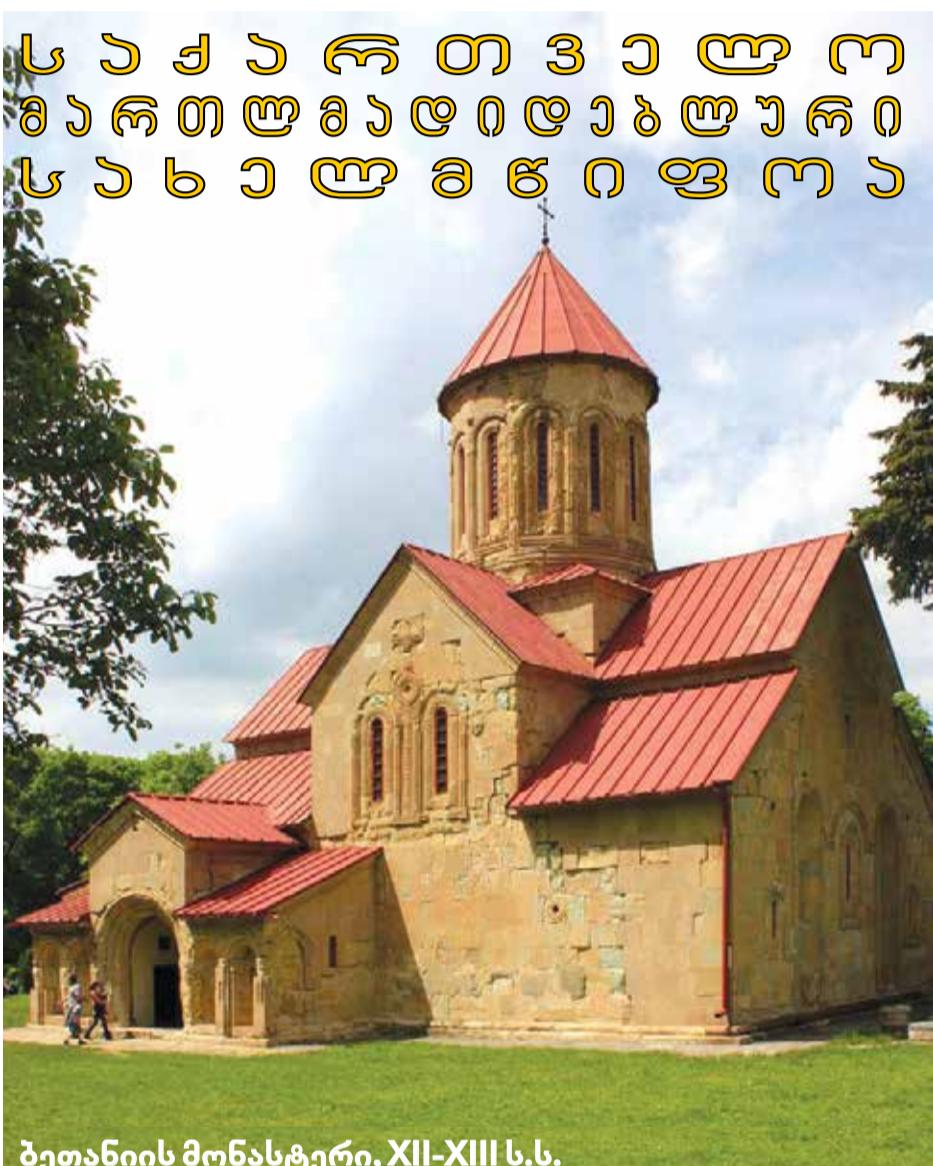

ՃԱՅԱՅԻ ՅԱՅՈՒՅՆԻ ՄՅՈՒՋԵՐԸ

დამოუკიდებელი ეროვნული გაზათი 2015 წ. მაისი * №45 * ფასი 1 ლარი
შპს „ლენტა“, 2003 წლის დანართის მიხედვით

**პირის ივანეგვილის წინასაარჩევნო
პროგრამა გიგანტურ ჰასებზე...**

23. 4

**„ლირსების სასამართლოს“ ვიზუალური გადაცემა -
ზოგადი მონიცეულებების ულიკოსობის დამსტრიქვა
ას ვიზუალური გადაცემა, პატონი, რასი!**

83. 5-7

ბატონი უსს მინისტრთ, დაიკავი ქანონი!

ლეილა ტომასი ყოვლად პროფესიი ივანაშვილის
ხელისუფლებისაგან სოციალურად
განწილებული ხალხი პოლიტიკურ-ეროვნობრუნვადაც სრულიად
დაუცველია; მისი მარიონეტი პრემიერ-მინისტრი და მთავრობა
კი ხალხის გაბითურებას განაგრძობს და ფასების კოლონალურად
ზრდის, ლარის კურსის კატასტროფულად ვარდნის ფონზეც
იღუზიურ ეკონომიკურ წარმატებებზე სუბრობს. მდიდრდებიან
სოკონებივთ მომრვლებული მეგაბშე-ბანკები და უკიდურესად
დატაცვდება მათი მეგოლები – ხალხი. ხელისუფლება, კრიზისული
მდგომარეობის გამოსწორების, არავითარ დაპირებას არ იძევა,
არამედ ნაციონალურ ხელისუფლებასთან ანალოგიებითად
დაკავებული: „თქვენს (მათ) დროსაც ხომ ასე იყო!“ და ნიშნისგების
კრიზისური მანიპულირებით იმშვიდებს თავს ოდიოზურ ფინანსთა
და ეკონომიკის მინისტრთან ერთად (ხადური, კვირიკაშვილი).
ვარავითარ ნირმაში ვარ ჯდაბა კოალიციური ოპარაბის

და პარლამენტის წინაშე მინისტრების მხოლოდ წარდგენა ევალება! პიროვნული ღირსებისაგან სრულიად სტელირულ ამ ბუტაფორიულ პრემიერ-მინისტრს კითავი ყეყუჩურად უჭირავს და არაფერს იმჩნევს. ევროპაში სწავლა-განათლება მიღებული, ვერც განათლებითაც თავ უახონის საკუთარი ხილმწიდარი მსახურავ!

21-ე საუკუნის საქართველოს ისტორიაში, მიღიარდერ ბიძინა ივანაშვილის ხელისუფლება, კულუარული მამრთველობისა და საქადრო პოლიტიკით შევა სახელმწიფო - საქართველოს სირცხვილად, ქართველი ერის დამცრობილი ღირსების ცხოველ მაგალითად.

იმედია, ქართველი ერი მომავალ 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებით სრულად ჩამოირცხავს ამ ისტორიულ სირცხვილს, განიხიბლება მიღიარდერით და მოიძულებს თვით მაცდურ ისტყვა მითითებულის!“

„ძილიარდება!“
თავის მხრივ, ვირ-ეშმაკა ივანაშვილიც აშკარად გრძნობს, ხალხის ნეგატიურ დამოკიდებულებას და 2016 წლის არჩევნებისთვისაც კვაჭისებურად ემზადება - იგი „რესპუბლიკელებისთვის“

გაგრძელება გვ. 2

„კა ქარიშხელისა“ – მერაბ პოსტავა

„უკვე მერამდენებდ მიუცყავები ყოფილი ჯავახისტოლის
ქუჩის პატარა აღმართს, ალბათ ათი ათასჯერაც
ამივლია ეს აღმართი. შევდივარ ზანდუკელის ქუჩის №1-ში,
მაგრამ ამ ეზოს ნომერი არც ჭირდება, რადგან
სამუდამოდ დარჩა ქარტეხილგამოვლილ მერაბ
კოსტავას ეზოდ... მართლაც, სამუდამოდ!... აქ არაფერი
შეცვლილა სამ ათეულ ნელზე მეტია, მხოლოდ სიძევლე
შეეპარა სახლებს და დიდი ნოსტალგია დაუკინებარი
ქარიშხლიანი წლების... ვაძიჯებ მერაბისეული სახლის
ზღურბლს და უკან ჩჩება მწარე ანშეკო და ოცდამეერთე
საუკუნეც წყდება... დღეს უკვე მუზეუმში ცეკვულ
სახლში ისევ 90-იან წლების სურნეალია... ობლად
იმზირება მერაბის როინდი, დროც შეჩერებულ
გადიდებულ შავ-თეთრი ფოტოებიდან, მერაბთან
ერთად, ზეიად გამსახურდიაც გადმოგვცეკრის,
დამოუკიდებელი საქართველოს მესაძირკვლე და
ქართველის ერის ქრისტუფალი. ოქრისცეკ ჩარჩოში
ჩასმული დამოუკიდებლობის აქტი კი გვახსენებს ჩვენი
გმირების სისხლით მონაპოვარა თავისუფლებას... აგრე
ჩვენი ეროვნული შინდასფერი და წმინდა ილია მართლის
საზოგადოების დროშებიც... ფანჯრის რაფიდან ის
სურნელი მოაქვს ია-იებს და მწვანედ შეფოთლილ
გვიმრებს. ამ ოთახში, თამამად ითქმებოდა აზრი და
სურველი დამოუკიდებლობისა, იმ საძირთა ტირანის
პერიოდში, როდესაც გარეთ ჩურჩულითაც ეშინოდათ
რაიმეს თქმა რიგით ქართველებს. პოლიტიკასთან
ერთად, ამ ოთახის კედლებს ახსოვთ ქრისტესმიერი
ძმების როიალზე აუდერებული ბრამსი, შუბერტი და
ბეთჰოვენი... მერაბ კოსტავა მართალია ფიზიკურად
აღარაა ჩვენთან, მაგრამ ამ სახლში ისევ ცოცხლობს
მისი გაუსუნარი იდეაც და ბრძოლაც!

შეუძლებელია მერაბ კოსტავას სახლ-მზურებზე
ისაუბრო და არ გაგასხენდეს მისი მებრძოლი ფედა,
უეტილშობილესი ქალბატონი ოლღა დემურია-
კოსტავა! მისი დაუდეგარი და მრავალ ჭირგამოვლილი
ორალი დღესაც ტრიალებს ამ სახლის კედლებში
და უამრავ მოგონებებს აღგიძრავს... ქ-ნ ოლიკოს
განსაკუთრებით უყვარდა ეროვნულ მოძრაობაში მყოფი
ახალგაზრდები და მისი სახლის კარიც ყოველთვის
ღია იყო ჩეკნთვის... ძალიან მიყვარდა მისეული
მასპინძლობა და გულთბილი საუბრები, ბევრჯერ
გადავურჩენივართ კიდევ სასტიკ დამრბევებისგან და
მიტინგების არაბული რეგის დროს შეუფლარებივართ
სახლში, თვითონ კარში ჩამდგარა და შეუჩებებია
მომხვდური. იორცა მოსალამოვდებოდა უფრო
იგრძნობოდ სახლში დიდი ეპოქის განცდა და იწყებოდა
მოგონებებზე საუბარი. ქ-ნ ოლღას ვთხოვე ერთხელაც
დიეტოფონზე ჩამენერო მისი საუბარი. უარი არ უთქვამს
და როდესაც მუზეუმში უფრო შინაურები შემოვრჩით,
ჩეკნი შეპირებული საუბარიც შედგა...

— მერაპი ხმამაღლა არ გამოხატავდა სიხარულს, მაგრამ ძალიან ბედნიერი იყო, რომ საქართველოს დამოუკიდებლობის დღეს დაიბადა. მთელი ოჯახი გახარებული იყო. ჩემი მაზოւ გრიშა კოსტავა მთელი ცხოვრება კომუნისტების მოწინააღმდეგები იყო და როგორც მისი ძმისშვილი საქართველოს დამოუკიდებლობის დღეს დაიბადა, გრიგორ კოსტავას უთქვამს — აბალამვე უნდა ვნახო ბაგშვიო. წამოსულა სამშობიაროში, მაგრამ კარი დაკეტილი დახვედრია, რადგან უკვე გვიანი იყო. ამდგარა და ღობეზე გადმომხტარა, ჩაძინებულმა დარავჭა მაშინ გაიღვიძია, როცა ის კაბეზე ამორბოდა. დარავჭას განგაში აუტეხა. მედ-პერსონალი დასწევია და უთქვამთ: ცხობილი პიროვნება და მსახიობი ბრძანდებით, რა იქნება რომ ხვალ ნახოთ ძმისშვილიო. გრიშა თვინიერად დაჟყოლია მათ თხოვნას და მეორე დღეს გვიანახულა.

მერაბი ძალიან ნიჭიერი ბავშვი იყო. ფრიადოსანი და მეც ყოველდღე ისე არ გავუშვებდი სკოლაში, რომ ჩემთვის არ ჩაეპარებინა გაკეთოლები. მუსიკის განსაკუთრებული ნიჭი ჰქონდა, მაგრამ მე არ მინდოდა მუსიკას გატყოლოდა, მხოლოდ შვიდწლედი მინდოდა და ემთავრებინა. მე ვიყავი ხიდებისა და გვირაბების ინჟინერი და ბავშვი მინდოდა ჩემს გზას გატყოლოდა. როდესაც ეს მის მუსიკის მასნავლებელს გავუშმილე, გადაიარა და მითხოვა: – „ონ ბудет в тармы рыхтром!“ მას ისეთი მონაცემბი აქვს, ბერების შეგრძენების ისეთი ნიჭი, რომ ის იქნება დიდი მუსიკოსი. მერე მეც შემეცვალა აზრი და შევიყვანე მუსიკის ნიჭიერ ბავშვთა ათწლეულში. გამოცდებიც ისე ჩააბარა, მასნავლებლები ერთმანეთს ეცილებოდნენ, ვისთან ივლიდა მერბი. კონსერვატორიაშიც, როცა უკრავდა ყველა ბოლომდე უშმენდა.

ს კოლაშივე დაუხლოვდნენ მერაბი და ზეიადი ერთმანეთს. მე ასეთი თბილი მეგობრობა არ მინახავს. მათი სულიერი იდეალების ჩამოყალიბებაში უდიდესი წლილი მიუძღვის კონსტანტინე გამასახურდის. მერაბი ეთაყვანებოდა დიდოსტატს და მის ნაშრომებს. ჯერ კიდევ სკოლის მოსწავლეები იყვნენ მერაბი და ზეიადიც, პირველად რომ დაპატიმრეს. მათი სასამართლო პროცესს შევიდი თვე გრძელდებოდა. ზეიადი ძალიან ჭევიან იყო, თავის საქმიანობაში ჩაუბია უშიშროების დიდი ჩინოვნიკის შეილი, საბეჭდი მანქანაც მის სახლში შეუნახავს, რადგან ეჭვს ვერავინ აიღებდა მასზე. ის

ධික් දෙලු ත්‍රුප්පදිස්පාන්සේරිස් සුඛන්ධිලි ගේමි – මුරාප ස්ථිරත්වයාදායා. රැකුදුගාසා තුළ විවිධ සිතුවී සුජිත්තාවෙ, සාදුක්ෂේ මාන්‍යානා සාද අරිසා, ප්‍රාප්තාශ්චා ඇතුළු දා මෙතාතාත්‍යාලුවේ සිඳාන් මූල්‍යාචාර්යී පාදනා ප්‍රාදායාග්‍රහණයෙන්. සුශ්‍රාම මූල්‍යාචාර්යා දායාර්ථක දා මේදාන දායුන්සා, මාග්‍රාම වෝරාන්ස්‍රේරි පැවත්තාතිනා. ජුවියා ගාම්ප්‍රියෝඩ්ප්‍රේලි ගාම්බ්‍රාරෝඩ්ප්‍රාලි ගේඩ්ප්‍රාලා. දොල්ඩ්ස් මානින්ස් පැල්මාන්‍යාන්ස්. ම්‍යෙන්ඩ්‍යාන්ඩ්පිට් මේඟ්‍රාස් වෝත්ස්, රැකුදු පැල්ඩ්‍රොප්‍රේංඩ්. මිත්තරා – ගුරුතා අධ්‍යක්ෂාන්ස් ගායෝන්දෝග, සාලානින් ජ්‍යෙෂ්ඨන්ඩ්ප්‍රාලි පියු දා සුශ්‍රාම දායුගාස්මිනානා. රැකුදා මාම්පාමිස් ගායුගා, ජ්‍යෙෂ්ඨ මාග්‍රාද ජුළුම්‍යා. මේ දා මිරාන්දා ප්‍රාලායාන්ද්ප්‍රිස්ප්‍රිලි (තුළ අධ්‍යාපිත දෙදා) සාක්ෂිම්ලිස් ගාදාසාආප්‍රේමාද සාපාත්‍යිමර්ත්‍රී මිවුයේදිත, මේ ජ්‍යෙෂ්ඨන්ඩ්න්ඩ් අලුවුප්‍රාලි ජාලුප්‍රි ප්‍රිකිරිලිට. ජියෝ ගුරුත්‍යා රාජ්‍යා පියු සාජ්‍යීම්? – ගුරුත්‍යා ගුරුත්‍යාරා: ජියෝ ජ්‍යෙෂ්ඨ මාමාඡ සාස්ථියාද ස්‍යුජ්‍යාමා. මිරාන්දාම ගුරුත්‍යා රා නාත්‍යා තෑක්වුන් සාක්ෂිම්ලි. ජාලුමා ඒ ගා අර තෑක් සාදුක්දා මාන්‍යානා නාත්‍යා, අරාම්ජ්‍ය ස්ථාම්ඩා පැල්මාන්‍යාන්ස්. මේ දා මිරාන්දාස් ජ්‍යෙෂ්ඨවුදා, තූ ස්ථාම්ඩා නාත්‍යා, දිස්ක්ෂා උලාර ගාවුවුවුද්න්‍යා. නාම්‍යාවේදිත මියියාන් අත්‍යිර්ජ්‍යාලුවුද්. මෝරු දෙලු ගාරිකුවා රාජ්‍යා පියු සාජ්‍යී...
ජ්-නී ටෘප්පදිස්පාන්සේරිස් මිවුයේධ්‍රා යම්ප්‍රියා මිවුයේධ්‍රා දා මේඟ්

ინტერესით გულგამდი კითხვებს. თუმცა ინტერვიუს სახე არ მინდა მიგცე ყოველივეს და ისევ თხრობით რეჟიმში გავაგრძელო.

- როცა დაიწყეს არალეგალური გაზითის გამოცემა, მერაბბა მითხრა: გაზითის გამოცემის ფულს სულ ზეიადი ხარჯვას და ჩემი დახმარება სჭირდება. მე მთელი ერთი თვის ჯამაფორი და მასთან ერთად ფულადი ობლიგაციები დაუნანებლად მივეცი. მერაბი გადამეხვიდა და მითხრა: - დედა, ჯერ ღმერთი მიყვარს, მერე ზეიადი და მერე შენო!...

კულტურული ძეგლების მოვლა-პატრონობაზე
არაერთი აქცია გაუმართავთ ორივეს. თავიდან
მხოლოდ ზეიადი დაიჭირეს, მერაბს კი განუცხადეს: შენ
მარტო ლექსიბი გაქას გამოქვეყნებული არალეგალურ
გაზითში, ზეიადს კი მამამისის აკრძალული წერილებიო.
მაგრამ მერაბს განუცხადებია: თუ ზეიადი წინ არ
გამიძღვება, აქედან წამსვლელი არ ვარო! მერე
შორეულ ციმბირში გადასასახლეს. მისაფის იქ
ხომინითობა პირობების სამორჩილია |სორთა წომი

ხელშერილით პირიბის ჩაბოროტება სურდათ, რომ
აღდგა გაავრძელებდა ანტისაბჭოთა საქმიანობას, რაზეც
მერაბმა კატეგორიული უარი განაცხადა. ციმბირშ
მოწყობილი არაერთი პროფორკაციონი, რამდენჯერმე
მოუმატეს სასჯელი, საბოლოოდ მისმი პატიმრობამ და
გადასახლებამ ორთმეტი წელი გასტაანა. საშინელება
იყო ჩემი ჩასალადა და სანგრძლივი მგზავრობა ციმბირში...
მერაბმა იქ შემშილობა გამოიცხადა, წელიწადი და
თვენანხევითი იშიშილია. მერე გაყინულ სპეციალურ
საკანზე შეაგდეს, სადაც გაცილება იორმოცი გრადუსი
საცხებები მისცა. გორბაჩივი პარიზში რომ ჩავიდა,
მარტინ და ასე დასახურის მარტინი სარკმალი არ მარტინი

მერაბის გათავისუფლების მოთხოვნით საპროტესტო აქცია მოუწყვეს დისიდენტებმა. მერაბი მესამედ ნარადინეს ნობელის პრემიაზე ბოლოს პატიმრობის ვადა საქართველოში გადმოუტანეს; ერთი თვე მოჰკავდა ბადრაგს ციმბრიდან. აქ ქსნის კოლონიაში გაამწესეს. მისი გათავისუფლება დაუკინარი დღე იყო. გათავისუფლებამდე ერთი დღით ადრე მაცნობეს. ჩემს სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა. გავვარდი გარეთ, მეზობლებს გავაგებინე. მეორე დღეს ჩვენს ეზოში ხალხის ტევა არ იყო. ზუსტად დღის თორმეტ საათზე, ტაქსით შემოვიდა მერაბი. დაუკინარი ოვაციები იყო... მაღლე ვითარება დაიძაბა აფაზზეთში. მერაბი ზუგდიდში ჩავიდა. მძიმე მდგომარეობა იყო ღალიძეს ნიდოთან. აღლვებულმა ხალხმა ვერტმიტრენს, სადაც გუბარიძე, ჭითანავა და სხვა ცეკას წევრები ისხდნენ ქვები და მათ შემდეგ 1 600 ადამიანი დაიკავეს.

დაუშნონეს, მერაბი შუაში ჩადგა და არ მისცა უფლება ხალხს, ისინი ქვებით ჩაექიოლათ. რამდენიმე დღეში რეკავს ტულეფონი და მეუბნებიან, რომ მერაბს ცეკაში იძარებდნენ. როცა მიიღიდა უთხრეს: შენ გადაგვარჩინე აფხაზებთში, ახლა გვინდა ჩვენც რაიმე გაგიკეთოთო. მერაბმა უთხრა: პირადად მე თქვენი არაფერი მინდა, მოგიყენათ გაჭირვებულ ხალხს და იმათ დაეხმარეთ. ჩემი სახლის ეზოში გაჭირვებული ადამიანების რიგები დადგა. მთელი თვეების განაპლობაში გრძელდებოდა ეს. შემდეგ მერაბმა ცეკაში წერილობითა მოთხოვნა წარადგინა, რომელიც მეც მაქვს წაკითხული, იქ ენერა:

ერთისადანაშაულისთვის მრავალი იტანჯება და იღუპება. გათავისუფლებულ იქნას ღრმა და მოხუცებული პატიმარი ქალები, ასევე აგადმყოფი და შემდეგ უდანაშაულო პატიმარი ქალები. მერაბს ცეკაში გუმბარიძემ უთხრა: — შენ თითოო შედი ქალთა კოლონიძი და მიხედვ მაგ საკითხს. კოლონიაში წავედით, მათ შორის მცც ვიყაყა. დიდი შეხვედრა მოგვიყენეს პატიმარმა ქალებმა. მერაბს ლექსიც უძლენეს, რომელიც ჩვენს მუშავშია და ცულია: „თქვენი მობრძანება სატუსალში, ბატონო მერაბ, სასწაულს ჰგავდა!“ (ეს ლექსი ჩარჩოში ჩასმული დღეს მუზეუმის კედელზეა გამოკრული მნახველთათვის — ი. შ.) საბოლოოდ ოთხმოცდახუთი პატიმარი ქალი გათავისუფლდა, მაგრამ სამწუხაროდ თავად მერაბი ამას უკვე ვეღონ მოესწორ, რამდენიმე დღის დაკრძალული იყო. ყველა გათავისუფლებული პატიმარი ქალები უკლებლივ მოვიდნენ აქ, ჩემთან სახლში და შემდეგ წავიდნენ მთაწმინდაზე მერაბის საფლავზე...

1991 წლის 9 აპრილს დამოუკიდებლობის გამოცხადებას მერაბი ველარ მოესწრო. მთავრობის სასახლის დარბაზში მიმწვიეს და საქართველოს დამოუკიდებლობის აღტს, მერაბის მაგივრად, მე მოვაწერ ხელი. შემდეგ კი მთავრობის სასახლის გარეთ, სიტყვით გამოვედი მიტინგზე, სადაც თავად ზეიადმა გამომაცხადა და „ქართვლის დედა“ მიწოდა: ბეჭდინიერი ვიყვავი...“

ჩვენი საუბარი აქ წყდება... ოლიკომ, ჩემთვის, როიალზე შეასრულა რამდენიმე სამუსიკო ნაწარმოები. კოსტავების გარეშე სახლი თითქოს დაცარიელდა, მერაბის დედის გარდაცალებით უკანას კნელი ბურჯიც წაიქცა, მაგრამ სახლ-მუზეუმის კედლებში სიცოცხლე მაინც გრძელდება, დღესაც უამრავი ადამიანი მოდის მუზეუმის დასათვალი ერგებად. ვიმედოვნებთ, რომ მომავალი თაობისთვის მისაბად მაგალითად იქცევა მერაბის და ზეიადის ღვანლი და თავდადება საქართველოს ნინაშვილი... ვწერვა, რომ ვერ მოვასწარი

ქ-ნ ოლღასთან ცალკე ინტერვიუს გაკეთება, რომელიც
ირაკლი კოსტავასთვის უნდა ყოფილიყო მიძღვნილი.
მერაბის და ზეგიადის დალუპების შემდეგ არაერთი
საპროტესტო აქციის მონაწილე ყოფილა თავად
ოლღა დემონსტრაციაზე და სიცოცხლის ბოლომდე
ებრძოდა შევარდნაძის „უკანონო რეჟიმს! როდესაც
მოვდიოდი და კარის გამოკეტვას ვაძირებდი კიდევ
ერთხელ ჩავრთო დიქტოფონი და ქ-ნ ოლღას ვეითხე,
რას „უსურვებდა ქართველ ერს და ჩვენ, ეროვნული
მოძრაობის ახალგაზრდებს?“ კარში ხმამალღა და
მეაფიოდ მომაძახა: – გამარჯვებას! გამარჯვებას! და
კიდევ გამარჯვებას!

დღეს ხშირად მასესნდება ეს მომენტი, ისევ მივეტავ კარს, ჩამოვდიგარ მერაბის სახლის აივნის კიბეზე, ეზო გატიალებულია, მხოლოდ შამფა გალობს, რომელიც ეზოს განუყრელი ბინადარია და მერაბის ჩიტქ ეძახიან.... გამოვდიგარ ეზოს გარეთ, ეს კი უკვე სხვა სამყაროა, აյ უკვე შეიგრძნობა 21-ე საუკუნის თანამედროვე ქალაქის პულსაცია, ავტომანქანების ხმაურიანი მოძრაობა. ჩვეულ რეჟიმში ცხოვრობს ქალაქი თბილისი, ჯავახისწილის ყოფილი ქუჩის აღმართზე ისევ წარმოვიდგენ გრუზა ქოჩიან მერაბს და ზვიადს და გმალოდებონ....

ପ୍ରାଚୀକାରୀଙ୍କୁ...
P. S. ଉର୍ମଗନ୍ଧୁଳୀ ମନ୍ଦରାବୀଳୀ ନେତ୍ରପଥମା ଏବଂ ମେରାଦ
ଜ୍ୟୋତିଷାଙ୍କ ସାହ୍ଲ-ମୁଖ୍ୟମିଳି ତାନାମଶ୍ରମମନ୍ଦରମା
ମନୋବ୍ୟବନ୍ଦୀ ନାର୍ତ୍ତାବିଦିନ୍ତେ ବ୍ୟୋମିଶ୍ଵରମନ୍ଦରମା
ନିବ୍ୟାତାନ୍ତିର୍ମୁଖ୍ୟମିଳି, ରାତା ମନ୍ଦରେ ଉର୍ମଗନ୍ଧୁଳୀ ଗମିରିଲୁ ମେରାଦ
ଜ୍ୟୋତିଷାଙ୍କ ସାହ୍ଲ-ମୁଖ୍ୟମିଳି ଏବଂ ଏହିଲେ ର୍ଯ୍ୟାବୋଲିତାକୁଠା
ତାତୀଲିବୀଳୀ ସାକ୍ଷେପଦ୍ୱାରା ନେତ୍ରିଲାଲିବୀଳୀ ଫାତ୍ତୁରି ମନ୍ଦରମା
ଏବଂ ମିମାରିତା ଗାପାକ୍ଷେତା ମତାନ୍ତିର୍ମୁଖ୍ୟମିଳି ରାତିନୀଳି ଗମିଗୁପ୍ତାକୁ
ରାତା ଶାହ୍ଲମନ୍ଦରେ ବାନ୍ଧି ମନ୍ଦରେ ଶାନ୍ତିର୍ମୁଖ୍ୟମିଳି ନେତ୍ରମନ୍ଦରମା

აღდგენითი სამუშაობის დაწყება.
იმედი მაქვს, ჩემი ერთოვანი წვალება, შედეგს
გამოილებს და ისე განახლდება და კეთოლმოენტობა ეს
ისტორიული ეზო, როვორსაც იმსახურებს ეროვნული
გმირი მერაბ კოსტავა.

1
1

**„ლირსების სასამართლოს“ ვიზეო - ზვიადის
მოწინააღმდეგათა ულირსობის დამონსტრირება**

საბჭოთა ტოტალიტარური სისტემის პირშემ
დისიდენტმა ზაქარია ლაშქარაშვილმა, ვიდეო,
სახელწოდებით „ლირსების სასამართლო“, მიმდინარე
- 2015 წლის 15 მარტს, youtube-ზე სრული ვერსიით
განათავსა. ლაშქარშვილი, რომელსაც დღემდე
არ განელებია ზეიად გამსახურდიასადმი მტრობა
და სიძულვილი, ამ ქმედებით, თავის მხრივ უთუოდ
შეეცადა მოახლოებული ისტორიული თარიღების -
31 მარტისა და 26 მაისის დაჩრდილვას, თუმცა მან
მხოლოდ თვითლუსტრირება მოხდა პოსტ-საბჭოური
საზოგადოების თვალში.

ილია ჭავჭავაძის საზოგადოების უურნალ „ივერიის“ 1988 წლის მე-8 ნომერში გამოქვეყნდა ანონიმური პასკევილი ზეიადის წინააღმდეგ 1978 წლის სასამართლო პროცესზე მისი ტაქტიკური უკანდახევის („მონანიების“) შესახებ და სასამართლო პროცესის ფალსიფიცირებული ვერსია „ნიუ-იორკ ტაქტიკის“ კორესპონდენციებისა და უიტნისა, რომელებმაც ზეიად გამსახურდიას ე.წ. მონანიების შესახებ თავიანთ პრესაში დაწერებს სიმართლე, რომ გამსახურდიას არ მოუნანიება თავისი ძირითადი საქმიანობა და რომ სასამართლო პროცესზე პოლიტპატიმარ ზეიად გამსახურდიას გამოსვლის შემოქლებული ვიდეო-ჩანაწერი იყო საბჭოთა ტელევიზიის ფაბრიკაცია. ამ სტატის გამო უცხოელ კორესპონდენციებს უჩივლა რუსეთის ცენტრალურმა ტელევიზიამ და მოსკოვის სასამართლომ მათ დააკისრა, მათივე გაზეთში უარყოთ რუსეთის ცენტრალური ტელევიზიისადმი წაყენებული ბრალდება და ამასთანავე თითოეულ მათგანს, სასამართლოზე დაუსწრებდად, დააკისრეს თანაბარი ფულადი ჯარიმები საბჭოთა მანეთებით 1144 რუბლი და 54 კაპიკი რუსეთის ტელევიზიის სასარგებლოდ.

ილ. ჭავჭავაძის საზოგადოებას ზემოხსენებული ვიდეო-ფირმი მოპოვებული ჰქონდა უშიშროების არქივიდან, რომლის ძირითადი გამოსვლის შინაარსი ფალსიფიცირებული იყო ვიდეო-მონტაჟით. ილ. ჭავჭავაძის საზოგადოებამ, აგრეთვე თავიანთი უურნალის ამავე ნომერში ეჭვეშ დააყენა მერაბ კოსტაგას განცხადებიც (რუსულ თვითგამოცემა „გლოსონსტში“, ქართულ თვითგამოცემა „მატიანეში“ და ბონერისასდმი გაგზავნილ წერილშიც) ზეადგ გამსახურდას „მონანიების“ შესახებ და უნდობლობა გამოუცხადა მერაბის განცხადების ტექსტს.

ილაზე უფრო გავაძის საზოგადოება ზევიადგამსახურდიას „მონანიებას“ წარმოაჩენდა შევარღნაძაძისა და უშიშროების კომიტეტის გამარჯვებად და ზევიადგამსახურდიას სამარცხვინო კომპრომისად მაშინ, როცა სწორედ და მხოლოდ ზევიად გამსახურდიას ტაქტიკურ „მონანიებას“ მოჰყვა თავად საბჭოთა ხელისუფლების ძიულებითი კომპრომისები, რასაც განიხმორტავდა და ჩამოთვლიდა მერაბი თავის განცხადებები. ეს იყო: ეკლესიის შედარებითი ლიბერალურაცია (უშიშროების მარწევებისაგან), ათეოსტური პროპაგანდის შედეგად წართმეული რელიგიური უფლებების დაბრუნება სტუდენტი-ახალგაზრდებისათვის და კომკავშირული რეიდების შეწყვეტა ეკლესიებში, ძეგლთა დაცვის სისტემის მკეთრი გააქტიურება-გაფართოება და ახალგაზრდების ჩართვა კულტურის ძეგლთა მოვლა-პატრონობაში, რუსიფიკაციის პოლიტიკის შეწერება ყველა სასწავლო და აღმზრდელობით (ბაგაბალები) დაწესებულებებში. ამ უკანასკეთობა კი, 14 აპრილის დემონსტრაციასთან ერთად, მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა ქართული ენის სახელმწიფო ენად გამოცხადების საკითხში.

რჩებოდა შთაბეჭყალება, რომ ზევიადგამსახურდიასა და მერაბ კოსტავას წინააღმდეგ სამართლებრივად და ფაქტობრივადაც დამარცხებულმა (თითქმის ფარ-ხმალ დაყრილმა) საბჭოთა ხელისუფლებამ ტაქტიკა შეცვალა და ეს ფუნქცია მათ მიერ რეგისტრირებულ ილია ჭავჭავაძის საზოგადოებას გადააბარა, რომელებმაც ანალოგიური ფალისიურაციითა და ცილისმნამებლური მეოთხებით გააგრძელეს ორგანიზებული ბრძოლების წინააღმდეგ შეკრებებზე თუ თვითგამოცემით ბეჭდებითი ორგანოების მეშვეობით. მათი შეუწყნარებელი ბრძოლა გასცდა საქართველოს ფარგლებს და ემიგრანტულ გამოცემებში და რადიო „თავისუფლების“ ეთერიდანაც ისმოდა ზაქარია ლაშევარაძელის, ჯანრი კაშიას, რამაზ კლიმაშვილისა და მოგვანაცხის, მმება ჯულავაბის გამოსვლებით.

დამოუკიდებლობისათვის მოღვაწე ყოფილმა პოლიტპატიმარმა დისიდენტებმა, სულ მთლად დაიგონებულ სახელმწიფო და ეროვნული ინტერესები და მთელი შეეგნებით გააჩადეს ბრძოლა ზეად გამასახურდიას წინააღმდეგ. შედეგად, ზვიადი ორ მძღვავრ და ულმობელ ურჩეულს შორის აღმოჩნდა - ტოტალიტარული სახელმწიფო მანქანისა და მოსისხლე მტრადეცეულ ყოფილი თანამებრძოლების სახით...

„ლირსების სასამართლოს“ (როგორც ზეიადმა უწოდა), ზეიადის მხარის წარმომადგენლად, უნდა დავსწრებოდი მეც, მაგრამ ჩემდა სამწუხაროდ და მოულოდნელად, იმ დღეს გაურკვეველი მიზეზით მოვიწმოდე სამსახურში (თსუ) და ერთი დღით დედაქალაქის პირველ (არმიანცის) საავადმყოფოში აღმოვჩნდი. ზეიადს ჰერონებია, რომ მეც თავი ავარიდე ამ სასამართლოზე მისვლას, გვიან მოსულა ჩემს მაშინდელ ნახალოვეების საცხოვრისში და გამჭირვალე პატარა ქალალდებ რამდენიმე სიტყვიანი წერილი გაუჩრია კარში, რომელშიც აღშფოთებას გამოხატავდა ზაქარია ლაშქარაშვილის უმაღურობის გამო. წერილს ამ დრომდე არქივში ვინახავდი, მაგრამ ჩემდა გასაკერივად სამი თვეს წინ გაქრა არქივიდან; ამ წერილის შესახებ რამდენიმე ჩემთან მომსვლელმა იცოდა და ზოგიერთს ვანახე კიდეც. ვიმედოვნებ, რომ წერილი მხოლოდ დროებით მიეფარა თვალს და მას ჩემი არქივის ფოლიანტებში აუცილებლად აღმოვაჩენ. წერილის დაკარგვით გამოწვეული მყისიერი მწუხარება კი ოდნავ შემისმუბუქა, მივიწყებულმა, ზურაბ ჭავჭავაძის „ტელეგრამაშ“, რომელსაც არქივის ქექვისას წავანაყდი...

ზევიად გამსახურდიას დიდი წლილი მიუძღვის ზაქარია ლაშქარაშვილისა და ბორის კაცუბავას პოლიტპატიმრად აღიარებისა და დაცვის საკითხში საერთაშორისო უფლებათდაცვით სამთავრობო და არასამთავრობო ორგანიზაციებში, რასაც ისინი არ უარყოფენ, თუმცა ამას ხელი სულაც არ შეუშლიად მათვის ზევიადის მიმართ მტრობასა და ქილიკში. სოხუმის ხორც-ერმბინატის თანამშრომელი ბორის კაცუბავა ღორის ხორცის დიდი რაოდენობით ქურდობა-დატაცებისათვის დაპატიმრა საბჭოთა ხელისუფლებამ და ამ სირცხვილის ჩამოსარეცხად.

კაკუტბავამ, ციხიდან პოლიტიკური განცხადებების გაკეთება დაიწყო, რითაც ზვიად გამსახურდიას ყურადღება და მშრუნველობა დაიმსახურა. ხოლო მეორე - ტაქსისტი და კულინარი ლაშქარაშვილი, კაკუტბავასაცით სრულიად უცნობი გახლდათ ზვიად გამსახურდიასათვის, მაგრამ მან მონდომება და მშრუნველობა არ დააკლო პოლიტიკური მოტივით დაპატიმრებულ (1983 წ. 13 ივლისი, გათავისუფლდა 1987 წ.). ახალგაზრდას. ცხადია, მათ არ ეყოოთ ალზირდა, კულტურა და განათლება დაეძლიათ გარენილი განვითარების მანია, ამბიციები და განესაზღვრათ.

სალად ქცეულიყო, მაგრამ იმდროინდელი საბჭოთა
ხელისუფლების მიერ პოლიტიკურ კარტ-ბლანშე
მიცემული ეს ორგანიზაცია, ხელისუფლებისავე
დაკვეთით ამიქტედდა, ამუშავდა პროგრამა „ყველას
მინუს ერთი!“ და ის ერთი ზეიად გამსახურდია იყო!

1986 წლიდან მე გახლდით ჰელსინკის კავშირისა
არაფიქსირებული წევრი თავად ზეიად გამსახურდიას
მიერ შეკრითავაზებული კონსპირაციული გეგმით,
რათა მეტ-ნაკლებად ვყოფილიყო რეპრესიებისაგან.
ზეიად გამსახურდი სწორები ამ
წელს (1986 წ.) დამიახლოედ მას შემდეგ, რაც ყველა
საბჭოთა რევგიზიტი ხმაურიანად მიიღავარე საბჭოთა
ხელისუფლებას მწერალთა კაცშინსა და თსუ-ში და
ჩემს მოქმედებებში ვიყავი სრულიად დამოუკიდებელი
და მარტო.

მეთქი” და მსუბუქად ვუსაყვედურე ზვიადის გარეშე
გამგეობაში მისი შესვლის გამო. მერძბმა მიპასუხს, რომ
სწორედ მაგისტრის მტკირდები საზოგადოებაშიო, რათა
ერთობლივად შევძლოთ მათი დათანხმება ზვიადის
გამგეობაში შეყვანაზებ; ათწლიანი პატიმრობიდა
ახალგათავისუფლებულ მერაბს, ცხადია არ ჰქონდა
სრულყოფილი წარმოიდგენა ზევიძესა და
ჯგუფზე. უფრო გვიან კი, რაღაც მაქანებით, იმრად
გრინძობებიც გაწნოა მერაბსა და თამარ ჩევიძეს შორის.
ასე მარტინ ჩევიძემ უკავშირდებოდა მერაბის გამგეობაში.

თაბარ ჩხეიძემ და ზურაბ ჭავჭავაძემ შიალნიერ
აფხაზეთის ეროვნულ-განმათავისუფლებელ
მონდაობის წარმომადგენელთა კონსლიდაცია
შემოტყიცებას მა ი იღვლივ და დააფუძნეს კადები
ილი ჭავჭავაძის ადგილობრივი საზოგადოება
ნუგზარ მგალობლიშვილის, ვოვა ვეკუას, თემურ
ლორთქიფანიძის, ჯორი ლატარიას, ბორის კაცუავასა
და სხვათა შემადგენლობით. მათთან გაერთიანებაზე
უარი განაცხადა მხოლოდ ერთმა დისალენტმა და
ყოფილმა პოლიტპატიმარმა აფხაზეთიდან არ კად
მარკოზიამ, რომელიც 1990 წლის 28 ოქტომბრი
არჩევნებით პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას
უზრუნვესი საბჭოს დეპუტატი გახდა და ხუნტისტებმმ
მოკლეს უზენაესი საბჭოს შენობის წინ 1991 წლის
23 დეკემბერს. ნუგზარ მგალობლიშვილისა და ვოვა
ვეკუას თამარ ჩხეიძისეულ ჭავჭავაძის საზოგადოებაში
შესვლა მერაბ კოსტავას ამ საზოგადოებაში ყოფნის
ერთსულოვნი ფაქტორითიერნაგანპირობებული. თუმცა
ნუგზარ მგალობლიშვილმა, მისი ამ საზოგადოებიდა
აუცილებელი გასვლის გადაწყვეტილება მაღლევე მიიღო
და ამის შესახებ 1989 წლის მაისში მოახსენა მერაბს და
მიზეზებზეც მუტითა. ვოვა ვეკუაც, მერაბ კოსტავამ
მკლელობის შემდგომ, აუცილებლად დატოვებდა ამ
საზოგადოებას და იგიც ზოადის გვერდით დადგებოდა
თავისი შინაგანი სინრიფენის, პატიონენის გულმუშურვალე
პატრიოტიზმის წინით, მაგრამ
ვოვა ვეკუა მოკლეს 1989 წლის 15 ივნისს ბლაგვე
იარაღის ჩარტყმით აფსუა სეპარატისტების პირველი
შეიარაღებული დაპირისპირების დროს. დღემდე გულ
მიღრდნის ეჭვი, რომ ვოვას მკვლელობა, შეიძლება
სულაც არ იყო ამ კონფლიქტის შედეგი, არამედ
იყო შესაძლებლობა... ნუგზარ მგალობლიშვილი
სრული და ობიექტური შეფასებისათვის კი ჩვენს
მკითხველებს ვთხოვ ხელახლა ნაკითხონ მისი
სტატია „დესანტი“ უმაღლეს საბჭოში” ჩვენს გაზეთში
„განმათავისუფლებელი“, N31, აპრილი, 2012 წლის
ეს, ან უკვე საჭირო და აუცილებელზე აუცილებელი
გავრცელებული და გახმაურებული ვიდეოს „ლირსების
სასამართლოს“ პოსტ-პერიოდის ქრონოლოგიურ
გაანალიზებისათვის, აგრეთვე ვიდეო-კადრებით
წარმოქმნილი აფექტური შეხედულებების დაძლევაში
მგალობლიშვილის მიმართ.

ნუგზარ მგალობლივილი, ამ „ლირსების სასამართლომდეც“ და შემდგომ მტკიცედ და მყარად იდგა ზეიად გამსახურდიას გვერდით, ისევე როგორც მერაბ ქოსტავა.

ილია ჭავჭავაძის საზოგადოების მთელი გამგეობაბა
თამარ ჩხეიძე, ზურაბ ჭავჭავაძე, გურამ მამულია
ვახტანგ ძაბირაძე, ჯუმბერ კოპალეიშვილი, ბორის
კაკუბავა, დიმა ჯაიანი, ციბლა არდაშელია...
გადაუქარებლად შეიძლება ითქვას, რომ დაგეშილნი და
სიძულვილით აღმრულნი იყვნენ ზეიადის შესამუსრად
მათი ამგვარი უგონო სიცოფე, საბოლოო
შეიარაღებული გადატრანსლაციის მედროშებობის
მოტივაციადაც იქცა, თუმცა ეს, მხოლოდ, მერაბის
ფიზიკური ლიკვიდაციის შემდგომ გახდა შესაძლებელია.
მერაბის მონდომებაბ და წადილმა, ზეიადილ
ლიდერობით გაერთიანებინა ეროვნულ
განმათავისუფლებელი მოძრაობა, წაყოფი ვერ გამოიღო
და მერაბმა დატოვა ილია ჭავჭავაძის საზოგადოება
მაგრამ თამარ ჩხეიძე არ თმობდა მერაბს და მისი
აქტივობით, მათ შორის გრძელდებოდა პიროვნული
ურთიერთობები. ამ პიროვნული ურთიერთობების
გავლენით მერაბი არ აღმიჩნდა იმ ზემოხსენებულ
გახმაურებულ „ლირსების სასამართლოზე“ 1989
წლის 9 იანვარს ზეიადის გვერდით. ამ პიროვნულ
ურთიერთობის გავლენით, ზეიადისაგან ფარულად
გაემგზავრა მერაბი, თამარ ჩხეიძესა და ზურა
ჭავჭავაძესთან ერთად, ავტომანქანით ქუთაისში
1989 წლის 13 ოქტომბერს, რასაც მისი ტრაგიკულად

**„ლირსების სასამართლოს“ ვიზე - ზვიაჭის
მოწინააღმდეგათა ულირსობის დამოცემის**

დასაწყისი გვ. 5 მოუხშირა ვიზიტებს
ჩემთან პოლიტიკის გარეშე.
ღმერთს შენდობას ვთხოვ,
უ რაიმე უნებლიერ წვლილი მიდევს მერაბის ბედის
ტრაგიულად წარმართვაში. მერაბის ცხედართან კი
ვიადამა, მწუხარებით გაჯერებელი ხმით, სწორედ ეს
ისაყვედურა...

„ლირსების სასამართლოს“ ერთი ვიდეო-კადრი, რომელშიც ზურაბ ჭავჭავაძეს ზეიადი კებ-საგენტობაში ამხელს, ხოლო გია ჭანტურა მას ტყვიით შეტბლის გახვრეტით ემუქრება, 1989 წლის 26 თებერვალს უჩევნა საქართველოს სახელმწიფო ტელევიზიამ, რასაც უმაღ ზ. ჭავჭავაძის პროტესტი მოჰყვა და მან, მეორე დღესვე სასამართლო განცხადება შეიტანა ორჯონიკიძის რაიონის საბალხო სასამართლოში, ამასთანვე დეპეშა გაუგზავნა მიხეილ გორებაძეოსაც (ქვემოთ იხილეთ ორივე დოკუმენტის ტექსტი). ეს ის დოკუმენტია, რომელსაც მე ჩიტოს არქივში წავაწყდი და ორმელიც ზემოთ ვახსენე. ხოლო დოკუმენტი კი თავად ზურაბ ჭავჭავაძემ გადმომცა ხელში უნივერსიტეტში გავრცელებისთვის.

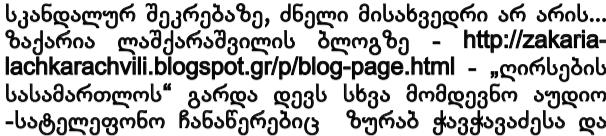
1989 წ. 26 დეკემბერს საქართველოს ტელეკომუნიკაციური გადამცავი, მოძრავი მინისტრი სამ საკართველოს აღმართობის ტელეკომუნიკაციური მინისტრის მიერთებით და აუცილებელი სა-სამართლოს წევი გამოიწვია. გადამცავის მფრინავი ამასამის შედეგებით ჩემი გამომისამართ სუ-
-სის აგრძელდა, რაც ჩემისამართის არის კვლევით სურვიუს გარემონტის სურვიუს კომისიის ყვე-
-ლის აგრძელდა, რაც ჩემისამართი კი ამასისმას ლეგიტიმურ მსახურობის გაფართოების სახი-
-დან მიზნის აღმართობის და ტელეკომუნიკაციური მინისტრის მიერთებით გაფართოების სახი-
-დან განვითარების გასამართლებელი და ტელეკომუნიკაციური მინისტრის მიერთებით გამო-
-იყენდა კირის ნიმუში შემცირების საბორნის ტელეკომუნიკაციური მინისტრის მიერთებით და სუ-
-სის არ გამოიწვია ხელი სურვიუს გარემონტის მიმართ უზერი მიმღებად და
-სურვიუსია - არ ეცნობა ამ ტურის ს დამატებით, სადაც მე მარაზმად ჩემი მიწოდება -
-დადგრძნელი და ასეთი დასახურებელი, ამ გრანულ ანგარიშ პასუხისმგებელი ჩემი და ჩემი ტელეკომუნიკაციური მი-
-სამსახურის დასახურებელი მისამართის მიერთებით და ჩამო კირის და გამო კირის
-მის უკან და დამატებით, გამოვიყენებ განვითარების უზერის უზერი /შე/ მისამართის, ტაბაონა, სისა-
-დლის ან არ წარიადებულის ას ფორმის საბჭოთა კარინიკის, რომელიც კონკრეტული მიზანისთვის, კუ-
-სო საკეთებენან აღმართის უზერისმეტების განვითარებით. მისამართისთვის.
-მოგონით, რა დროის განვითარების ტელეკომუნიკაციური მისამართის უზერისმეტების შე-
-საბჭოს მისამართის და კერძო მინისტრი უზერისმეტების საუკისის მისამართის და დასახურებელის გა-
-დყენებისასთან.

Москва-Кремль. Генеральному Секретарю ЦК КПСС Михаилу Сергеевичу Горбачеву

На протяжении двух последних недель средства массовой информации Грузии ведут целенаправленную кампанию против меня. Республикаанская пресса и телевидение систематически пускают с fabricatedными материалами порочащие мое имя. Грузинское телевидение давно даже до того, что 26 февраля передало скандал, в котором я объявлен агентом КГБ, 27 февраля и заслужил в суде иск против ТВ. Я несмотря на это 28 февраля ТВ решило повторить упомянутый скандал, что было объявлено заранее. Я обратился на ТВ решительным протестом, однако первый заместитель председателя Грузостеглерского заявил, что этот материал якобы принадлежит МВД и его публикация не входит в его компетенцию. Обратившись в ЦК КП Грузии и поставив в известность помощника Первого Секретаря ЦК КП Грузии и категорически потребовав прекратить противоправное действие ТВ - произвел и поправил моих гражданских прав, однако передачу всё же повторили и еще раз. Было заявлено мною и моим близким тяжелейшее оскорблениe. Проверку Большого земельного участка и категорически требую прекращения кампании клеветы и травли. - Чеччавадзе З.Н.

ზურბა ჭავჭავაძე ამ ზემოხსენებულ განცხადებებში ფარისევლურად კვირკვობს, თუ საიდან ჩაუვარდა ხელში ტელევიზიის „ლირსების სასამართლოს“ ვიდეო, „ლირსების სასამართლოს“ ილებდა ორი ვიდეო-კამერა, ერთით გოგა ხაინდრავა (ფერადი კადრით), ხოლო მეორეთი (შავ-თეთრი კადრით) უცნობი პიროვნება. თუ საიდან უნდა ყოფილიყო ის უცნობი და თვით ჯოგა ხაინდრავა მივლენიო ამ მრავალრიცხვობან

ზ. ლაშქარაშვილის საუბრებისა, საიდანაც ვლინდება ზ.ჭავჭავაძისა და ლაშქარაშვილის მმულვარე, ორგანიზებული ბრძოლა ზევიადის წინააღმდეგ, აგრეთვე ჭავჭავაძის თავმოწონება „სასამართლოს“ მათი ვიდეო-კამერით გადაღებისა და ამგვარად მისი ღოკუმენტურად ფიქსაციის გამო (იხ. <https://www.youtube.com/watch?v=74xmZdQ6cCM>). ზურაბ

ჭავჭავაძე ლაშერაძეილთან ამ სატელეფონო საუბარში ზეიად გამსახურდისას მოისხენიებას: „წრუნულად“, „მყრალ“ და „პინძურ“ პიროვნებადა ამბობს, ორმ „ლირსების სასამართლო“ თვითთო დაარქვა, თორებ ჩენ საქმის გარჩევას კუნცობთ ზეიადსა. ამ „ლირსების სასამართლოზე“ ზეიად გამსახურდიას, დისიდენტების გარდა, ემსრობოდნენ აკაკი ბაქრაძე, ნოდარ წულეისკრო, გურამ გეგეშიძე და მოსკოვიდან თვით ბ. ჭავჭავაძის მიერ სპეციალურად ჩამოყვანილი „გლასნოსტის“ კორესპონდენტი კირილე პოპოვიც, რომელიც კარგად ჩანს კადრში.

ზაქარია ლაშქარაშვილის ბლოგზევე დევს
მერაბ კოსტავას ცოლყოფილის რუსუდან ბერიძის
ნერილიც, რომელიც წარმოადგენს მხილებასა და
კომპრომანტს თავად ლაშქარაშვილისა, მაგრამ ვირ-
ეშმაკა ლაშქარაშვილმა, იმის გათვალისწინებით,
რომ ქვემოთ დაბეჭდილი ნერილი ვერ დაიმალებოდა,
„ობიექტურობისა და დემოკრატიის“ ნილბით თავადვე
დადო თავის ბლოგზე, ოთხნდ გამაბათილებული
კომენტარით, რომ თითქოს რუსუდან ბერიძეს ნერილი
ზევიადმა დააწერინა „დაშინებითა და მუქარით“.
ზევიადის მონინააღმდეგე რუსუდან ბერიძეს კი,
დღემდე არსად განუცხადებია ამ ნერილის საკუთარი
თავისუფალი ნების წინააღმდეგ დაწერის შესახებ (იხ.
ნერილი ფონზე):

ԱՆՁԱՐԱՋԵՐ ՅՈՒՆԻ

1988 წლის შემოდგომაზე დამირეკა მეგობარობა
ქალმა (გვარს არ ვასახელებ, რადგან ის გაუგებრობის
მსხვერპლი გახდა და თავისდაუნებურად აღმოჩნდა
არასასამოვნო სიტუაციაში). მან მთხოვთ, სტუმრად
მიმეღო მისი ნაცნობი, რომელსაც დიდი სურვილი
ქონდა, გაცნობოდა მერაბ კოსტავას მეუღლეს და
ირაკლი კოსტავას დედას, მე დავთანხმდი. დათქმულ
დროს ჩემ ოჯახში მოვიდა ჯონი ლაშქარაშვილი ჩემ
მეგობარ ქალთან ერთად. ამ დროს ჩემთან სტუმრად
იყვნენ ჩემი მეგობრები და ახლობლები ქეთევან
ბერიძე, ნატო გაბისონია და მირა მეგედი. აღმოჩნდა,
რომ ჯონი ლაშქარაშვილი ყოფილი პოლიტიკური
პატიმარია, რომელიც მიდის საფრანგეთში, რომ იქ
გააგრძელოს საქართველოს დამოუკიდებლობისთვის
ბრძოლა (როგორც თვითონ აგვისხნა). მე ძალიან
არ მიყვარს ადამიანები, რომელებიც მძიმე დღეში
მყოფ სამშობლოს ტოვებენ (ერთხელ როცა მერაბ
კოსტავას ციმბირში ვკითხე, დათანხმდები თუ არა
საზღვარგარეთ რომ წახვიდე, ხომ ხედავ აქედან
არასოდეს გაგანთავისუფლებენ- მეთქი, მან მიჰსაუხა
თუ ერთი შახსი არის საქართველოში დაბრუნების,
მე კიდევ დიდხანს დავრჩიხები საპატიმროში).
მე და ჩემმა მეგობარმა ვაგრძნობინეთ ჯონი
ლაშქარაშვილს, რომ მიუღებლად მიგვაჩინა მისი
ნაბიჯი. ამის შემდეგ მან მთხოვთ, რამდენიმე წუთს
მარტო დავრჩინილიყავით. ჩემი ბინა სტანდარტული
პატარა ბინაა. მე აღლვებული საკმაოდ ხმამაღლა
ვლაპარაკობდი, ამიტომ სამზარეულოში გასული ჩემი
მეგობრები უნებურად ისმენდნენ ჩევნს საუბარს.

ମାଜୁମରନ୍ଦିରମେଘତିର୍ଯ୍ୟେଲ୍ଲି
ମିଲେବା(ଗାନ୍ଧାସାଙ୍ଗୁତର୍ଯ୍ୟେଲୀ
କ୍ଷେତ୍ରପାଦା, ହିଂତାବାଲା, ରାଘବାନ ମେ ଏବଂ ମେରାବି ଦାଦାବୁଲ
ଶୁରତିରେତିମାନୀ ଶୁରତିମାନୀ ତଥାନ, ମେ ଏବଂ ଶୁରାଦି ଏବଂ
ଶୁରାଦି, ଅଭିତୁମି ସାତ୍ରାନଙ୍ଗେତଥି ଗାଥ୍ବିଶ୍ଵାର୍ଗେବିଲୀ ନିର୍ମିତ
ହେବାନ ଶ୍ରେଣୀଲ୍ୟେବାନ ସାବୁର୍ବେଲ୍ଲା ଶ୍ରେଣୀ ନିର୍ମିତମାତ୍ରାବିଲୀ
ମିଲେବା, କ୍ଷେତ୍ରପାଦା, କ୍ଷେତ୍ରପାଦା ଏବଂ କ୍ଷେତ୍ରପାଦା
କ୍ଷେତ୍ରପାଦା, ହେବା ଏବଂ ତଥାନ ଗାଥ୍ବାନା ଶୁରାଦି ଏବଂ
ମେରାବିଲୀ ସାବୁର୍ବେଲୀ ମେଗନବିରିବିଲୀ ନିର୍ମିତିରେ, ହେବ ତଥାନିର୍ମିତ
ହେବାନ ପାଦାବିଲେବାନ ନିର୍ମିତ ରାଗବିନ୍ଦ୍ରି କାରତୁଲି ଏରାବନ୍ଦୁଲି
ମନ୍ଦରାବିଲୀ ଏବଂ ମନ୍ଦରାବିଲୀ ନିର୍ମିତମାତ୍ରାବିଲୀ ହେବିଲୀ
ତାନ ଅଭିମାନ୍ତରେବେଲ୍ଲା ପୁରୁଷ ଏବଂ କାନ୍ଦିରି ରାମମେଲିକ ଶ୍ରେଣୀ
ଏବଂ ଦେଖିଲୀ ମନ୍ଦରାବିଲୀ ଏବଂ ଦେଖିଲୀ ଶୁରାଦି ଏବଂ ମେରାବିଲୀ
କ୍ଷେତ୍ରପାଦାଶୀ, ମେରାବିଲୀ ମେଗନବିରିବାରେ ଏବଂ ମନ୍ଦରାବିଲୀ
ମନ୍ଦରାବିଲୀ ଏବଂ ମନ୍ଦରାବିଲୀ ଏବଂ ମନ୍ଦରାବିଲୀ ଏବଂ ମନ୍ଦରାବିଲୀ

ჯონი ლაშქარაშვილი მე მკაცრად დავითხოვე
ჩემი სახლიდან და ვუსაყველურე ჩემ მეგობარ ქალს,
ასეთი კაცი ჩემ სახლში როგორ მოიყანე მეთქი.
მისთვისაც სრულიად მოულიოდნელი აღმოჩნდა ჯონი
ლაშქარაშვილის სტუმრობის შიზეზი და ძალიან
შეწინადა.

ମାରତାଳି ଗଠିତରୀତ, ଏହି ଶୁସିବାମ୍ବୁନ୍ଦି ଶେମତ୍ତେବ୍ୟାପୀୟ ଶେମଦ୍ଵେଷ ମିକ୍ଟିର୍ସ ଡାକିଯିଜ୍ଞାରୋ, ରନ୍ଧିମ ଆଫାମିବାନ୍ତି ସାହ୍ୟାର୍ଥତ୍ୱେଲାପନିବିରୁଦ୍ଧ ଶେଷତ୍ତ୍ଵାପାଦ ଗୁଣୀୟ ।

ରୁଷଶ୍ଵରାନ୍ ଦେଇବି, 8.03.90

ରୁଷଶ୍ଵରାନ୍ ଦେଇବିଙ୍କ ମନ୍ଦବାତକରନ୍ଦଳ ପାଦାବ୍ସତ୍ତ୍ଵର୍ଗରେତ୍ତିଃ
ଦେଇବିଙ୍କ ଦେଇବିହୀ (ଦୀନଲଙ୍ଘନୀଯର
ମେଦ୍ରନ୍ଦେଶ୍ଵରବାତା ଦ୍ରମ୍ଭାରିତା)
ଦେଇବି ଦେଇବିର୍ବେବି (ପ୍ରମାତ୍ରପାଦିତ
ଶାମିନ୍ଦ୍ରିକାରାତି ମେତାଦିଦ୍ଵାତି)
ଦେଇବି ଦେଇବିଲ୍ଲି (ଭୂତିକାରାତିର
ଦେଇବିର୍ବେବିଲ୍ଲି — ତାନାମଧ୍ୟରମ୍ଭାଲି)

პოლიტიკური ამბიციებით შეპყრობილი
ზაქარია (კვინი) ლაშქარაშვილი იმედოვნებდა,
რომ ზეიად გამსახურდის მოკვდინების შემდგომ
მაინც შესძლებდა საქართველოში ეროვნულ-
განამათავისუფლებელი მოძრაობის ერთპიროვნულ
ლიდერად ქცევას, ანუ ზეიად გამსახურდიაზე
ჩანაცვლებას. ამ იმედით მან 1995 წლის
საპრეზიდენტო არჩევნებში მონაწილეობის
გადაწყვეტილებაც კი მიიღო, რისთვისაც გამორიცხული
საპრეზიდენტო პროგრამა, მაგრამ დარწმუნდა რა
რომ შევარდნაძეს ვერ დაუპირისი ძალიდებოდა, აღად
იაქტიურა. 2011 წლის თებერვალში ლაშქარაშვილი
საფრანგეთიდან „მიმართვა ქართველ ერს“ წერტა:
მოგიწოდებთ „აიძულოთ აოზიტიციური პარტიები,
შეაჩერონ ფუნქციონირება ან საბოლოოდ დასტურონ
პოლიტიკური ასპარეზი. ქართველ ერს ამის მიღწევა
შეგიძლიათ ოპოზიციური პარტიების მიერ დაგეგმილი
საპროტესტო აქციების ბოიკოტირებით, რაც
ამასთანავე გამოიწვევს ამ პერსპექტივადაკარგული
ოპოზიციური პარტიებისთვის შემოწირულებების
შეწყვეტას და ამით მათი ფუნქციონირების
შეჩერებას“.

ლაშქარაშვილი თვლის, „რომ საქართველოში ჯერ არ ჩატარებულა სამართლიანი არჩევნები, რაც სახელმწიფო ბრივობასთანაა დაკავშირებული.... არც პირველი არც მეორე და არც მესამე და არც არცერთი!“ და თავისი სიტყვისათვის პოლიტიკური წონის მისაცემად წერს: „საბჭოთა ხელისუფლებამ მოქალაქეობა ჩამომართვა და ქვეყნიდან გამაძევა“⁹, რაც სრული სიცრული და სიყადობები. ამას ადასტურებს რუსული ბერიძის ზემოთ გამოქვეყნებული და ლევან ბერიძიშვილის წერილი ლაშქარაშვილზე, რომელიც მას ღირსეულ პოლიტიკატიმრად აღიარებს, ხოლო ემიგრაციაში ლაშქარაშვილის წასვლის მიზეზს კი ამგვარად ხსნის: „... გათავისუფლების შემდეგ ეროვნულ მოძრაობაში თავისი თავი ვერ იპოვა (სიტყვით ხომ რადიკალი და რევოლუციონერი იყო და თანამოძმებების პოვნა მართლა გაუჭირდა). ამას დაერთომატერიალური გასაჭირო, მუდმივი უსახსრობა და ჯონილაშქარაშვილი ემიგრაციაში წავიდა. პარიზში დამკვიდრდა და იგური ქართველების დახმარებით რადიო „თავისუფლებისგან“ რაღაც გროშებს იღებდა რეპორტაჟებისთვის“¹⁰. ბერიძიშვილის ეს წერილიც,

ଲାଶ୍କେରାରାଶ୍ଵିଲ୍ଲସ ସାହୁତାର ଢଳଗ୍ରହୀ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ
ଲାଶ୍କେରାରାଶ୍ଵିଲ୍ଲସ ତାନାସାଙ୍ଗେଣ ଲ୍ଲେବାନ
ଦେରଦୀନିଶ୍ଵାଲ୍ଲସିଲ୍ଲସ ଅମାୟେ ନେରିଲ୍ଲିଧାନ ଗ୍ରେବ୍‌ଲ୍ଲାନ୍ତର, ରନମ
ପାତ୍ରିମାନରବୀରିଲ୍ଲସ ଥିନାମି ଜ୍ଞାନିଲ୍ଲସ ଶ୍ରେଷ୍ଠଗାରଦା ଯୁଗେଲ୍ଲା
ପାତ୍ରିମରିଲ୍ଲସ କ୍ରଲାଶ୍ଵାଲ୍ଲସରିର୍ବିଲ୍ଲସ ମତ୍ରୀର, କାଲବାଦିନରୀ ଗାନିର୍ବେନ୍କୁର
- ଉଚ୍ଚନ୍ତରିରି... ଏହି ବିପରୀତ, ରାଜୀ ଫୌଜିରବ୍ଦଦା ଗାନିର୍ବେନ୍କୁ,
ରନମା ଆଶୀ କାପିଲ୍ଲସ ବିପରୀତ ଥିଲିଦିନରୀ ସାବ୍ଦେ ଗାମନ୍ଦେଶ୍ଵରିଲ୍ଲସ
ଫୁନ୍ଦିନ୍ଦୀ ଏରିତି କାପିଲ୍ଲସ ଶ୍ରେଷ୍ଠଗାରିପ୍ରତ୍ୟୁଷିତ ମତ୍ତେରାଶ କ୍ରେଦିବଦା,
ମଧ୍ୟରାମ ପ୍ରାଣିତ୍ରିଗୁରୁରୀ ଦାନାମା ନେବ୍ରକାରୀ, ପାତ୍ରିମରିର୍ବେନ୍କୁ
ଗ୍ରେ ଇକ୍ଷେରେବ୍ଦନ୍ତେନ୍ତି, ରନମା ସିଧ୍ୟଗାରିଲ୍ଲସ କ୍ରଲାଶ୍ଵାଲ୍ଲସରିର
ସିଦ୍ୟଲ୍ଲସିଲ୍ଲସ ଅମାନତ୍ରେବ୍ଦଦା...”
ଫାକ୍, ତା ରନମା ଶଫେବନା

ჯიუტი მარათონელი! - ბელა შალვა გვილა

სპარსეთში ასეთი ტრადიცია ყოფილა: პოეტებს მოიხსენიებენ ისეთი სახელებით, რომლებშიც აღუვლენენ ხოტბას, ან მიანიშნებენ მათ თვისებებს და განსაკუთრებულ ნიშნებს.

მაგალითად, ფირდოუსს ეძახიან ფირდოუსს სამოთხიდან მოსულს ანუ სამოთხელს, საადი ნიშნავს ბეჭინერს, ჰაფეზი - ფურანის ზეპირად მცოდნეს, ომარ ხაიამი - კარვის მეტებლის შვილს... და ასე შემდეგ...

75 წელი შეუსრულდა ბელა შალვა გვილას, რომელიც დიდი ხანია ჩასჭიდებია ფირდოუსის „შაპნამეს“ („მეფეთა წიგნს“). ეს ნაწარმოები კი არის, არა მარტო ერთ-ერთ ყველაზე აღიარებულ დიდ თხზულებად მიჩნეული მთელს დედამინაზე, არამედ აღბათ უვრცესიცაა.

ნარმოდგენაც კი ძნელია, რომ ეს პოემა თითქმის 105 ათას სალექსო სტრიქონს შეიცავს და მათგან 79 ათას უკვე თარგმნა ბელამ.

ვეიქრობ, რომ სპარსული ტრადიცია გავრცელდება სპარსული პოეზიის მთარგმნელებზეც და ბელა შალვა გვილსაც დაერქმევა შესაფერისი სახელი, მაგალითად - ჯიუტი მარათონელი!

დიახ, ჯიუტი, რადგანაც მექითხველს უნდა ვაუნცო, რომ უკვე 1970 წელს, როცა ბელა „შაპნამეს“ შეუქიდა, მას უკვე სტანჯავდა ვერაგი და ულმობელი ავადმყოფობა - ასთმა. ამას ეძახებოდა ისიც, რომ საქართველოში 1991-92 წლებში დატრიალდა უბედურება, რომელსაც მსოფლიოს დიდი მოაზროვნენი ყოველთვის მიიჩნევდნენ ყველაზე დიდ განსაცდელად, რაც კი შეუძლია მოუვლინოს ღმერთმა ერსა და ქვეყანას. ამ უბედურების სახელიც ყველასთვის ცნობილია, საქართველოში მოხდა სამხედრო პუტჩი, რომელმაც აწენ-დაწენა სახელმწიფო, ადამიანთა პირადი ურთიერთობები და ეკონომიკაც.

ბელა მედგრად ებრძოდა ასთმას, საქართველოს მთელ მოსახლეობასთან ერთად ცდილობდა გადარჩენოდა სიღაფეზე და ეხმარებოდა საყვარელ შეიღლის სამი შვილის გაზრდაში.

„შაპნამე“ კი მუდამ იდგა გამომწვევ სიმაღლედ და უნმიტდა უშედებათო როთაბრძოლაში.

და იბრძოდა ბელა...

ახლახანს მეუბნებოდა, ორ წელიწადში უნდა დავგარეულოო.

მჯერა, ასც იქნება, რადგან შარშან 16 ათასი სტრიქონი უთარგმნია.

დღეს, როცა უკვე გამოჩნდა ამ დიდი საქმის ბოლო, ურიკო არ იქნება გავიხსენოთ დასაწყისი.

ბელამ უნივერსალუტში გამოცდები ჩააბარა ფილოლოგის ფაულტეტზე, ხოლო აღმოსავლეთმცოდნების ფაულტეტზე იგი თითქმის ძალდატანებით გადაიყვანა დავით კობიძემ. შემდეგ ფაულტეტზე ყოფის დროსაც დროდადრო ეტყოდნენ ბელას დავით კობიძეც და კოტე ფალავაც, კარგი იქნება ფირდოუსის თარგმნას თუ მოჰკიდებ ხელს. ეტყობა ბელას არსებობაში გრძნობდნენ შესაბამის ძალებს და უნარს!

ხოლო 1970 წელს, უნივერსიტეტის დამთავრებიდან ხუთი წლის შემდეგ გახუშტი კოტეტიშეოლმა, შეიძლება ითქვას, უბრძანა ბელას, ერთი წლის შემდეგ მომიტან ბეჭანისა და მანიუეს ტრფობის ამბავს ქართულად თარგმნილს.

ბელა, ცხადია, სულ თავს არიდებდა უფროსი კოლეგების მოთხოვნებს და გასაგებიცაა რატომ. ეშინოდა მიელო გადაწყვეტილება, რომელიც მოითხოვდა ძალთა ჯოვანებურ მობილიზებას.

აი, გახუშტი კოტეტიშეოლის ბრძანებას კივედარსად გაექცა.

ბატონ გახუშტის მაშინ დამსახურებული უდიდესი ავტორიტეტი გააჩნდა, მას უკვე თარგმნილი ჰქონდა (თანაც, ბრწყინვალედ) ომარ ხაიამის რობაიები.

და ბელამ დროზე მიუტანა ბატონ გახუშტის დააგალება.

საერთოდ, უნდა ითქვას, რომ აღმოსავლეთმცოდნების ფაულტეტზე სანიმუშო ატმოსფერო ყოფილია. ფაულტეტში დევან დავით კობიძე უდიდეს პროფესიონალიზმით გამოირჩეოდა, რომელმაც ახალგება სტუდენტში შეუმცდარად შეიცნო ფირდოუსის მომავალი მთარგმნელი და მას მთარს უბამდა პროფესიონი კოტეტი ფალავა ბარაქალა მათ! რაც შეეხება ვახუშტი კოტეტიშეოლის, მის შესახებ არსებობს ნათელა ქუთელიას მოგონება. ქალბატონ ნათელას უთქვამს, ერთხელ დავით კობიძემ მითხრა, რომ ადამიანში არის ორი ნიჭი: ან პოეტური, ან მეცნიერული. ვახუშტიში კი ორივე ნიჭიაო. ხოლო ბელა შალვა გვილის მაგალითზე შეიძლება ითქვას, რომ ვახუშტის მესამე ნიჭიც ჰქონდა, სხვისი ნიჭის დანახვის!

ბელა შალვა გვილის პორტრეტი არ იქნება სრული, თუ არას ვიტყვით ზვიადის მიმართ მის პოზიციაზე. ეროვნული მოძრაობაც, ზვიადიც და მერაბიც მაშინვე გვიყვარა ბელამ. იგი იყო, არის და

მუდამ დარჩება ზვიადისტად და ამაშიცაა მისი ძალისა და ულევი ენერგიის საიდუმლო.

უნდა გენასათ, როგორ გაიხარა, როცა ვუთხარი, რომ მივცემდი ჩვენი საყვარელი და განუმეორებელი მომლერლის ნანა ბელქანისა ტელეცონს!

წუს და ტირის ბელა, რატომ მოხდა, რომ მისი სათაყვანებელი, მართლაც დიდი ეკუი ვახუშტი კოტეტიშეოლი დაუბირისპირდა ზვიად გამსახურდიას ანუ ტეშმარიტ საქართველოს.

ეს ძალიან საჭირობოროტო კითხვაა.

ბატონი ვახუშტი არც პირველი იყო და არც უკანასკნელი. მრავალს ჰქონდა საემაოდ კომორტული ცხოვრება მოწყობილი. კი, იყვნენ კარგი პროფესიონალები თავიანთი საქმისა, კი, სულით და გულით ნინაღმდეგნი იყვნენ კომუნისტურ-რუსული ძალადობისა მათს ქვეყნაზე, მაგრამ შეგუებული იყვნენ ასეთ ცხოვრებას. ზვიადი და მერაბი კი მოვიდნენ და შეებრძოლნენ იმპერიალისტებს.

ვილაცებს შეშერდა, რატომ ჩვენ არ დაეინუეთ ბრძოლიდა და შური გადაიზარდა სიძულვილში.

საპასუხო სიძულვილს ჩვენ არ გავიღებით გულში და ჯიუტად განვაგრძნობდა დიდ საქმეებით ჭიდილს, ამით ვასიმოვნებთ უფალს, დაო, ბელა!

ლმერთმა მანახოს შენი თავი, მდგარი შენს ევერესტზე, ძირსაფილი ბერისა და ნაყოფიერ შრომას უსურვებს მას.

გურუშ კაზრისშემოწმე

გაზითი „განმათავისუფლებელი“
ულოცავს ამაგდარ მოღვაწეს ბელა
შალვა გვილს დაბადებიდან 75 წელს და კიდევ
დიდი ხნის სიცოცხლესა და ნაყოფიერ შრომას
უსურვებს მას.

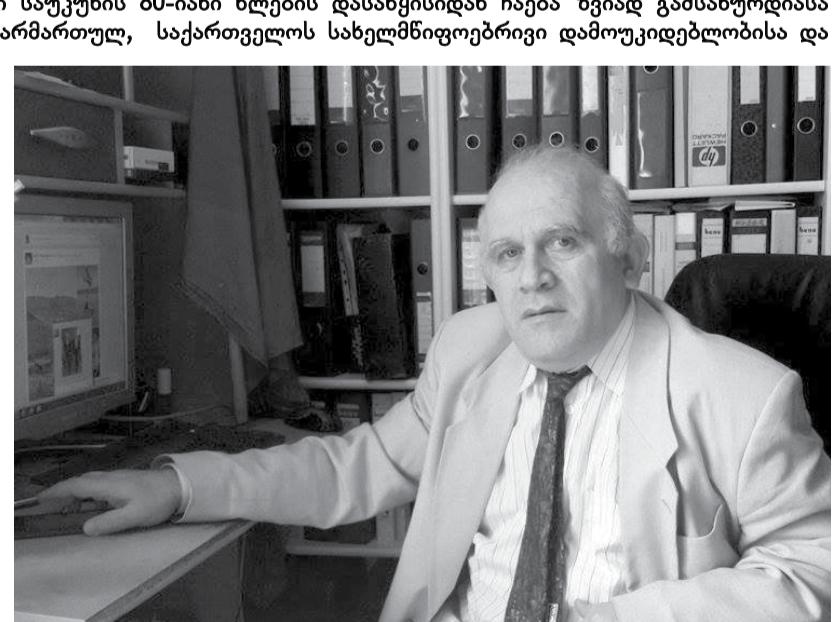
ალექსანდრე საძუხელი - 50

50 წლის საიუბილეო თარიღი შეუსრულდა ეროვნული მოძრაობის დაუღალავ აქტივისტს, პოლიტიკურ პარტიათა და ორგანიზაციათა „მრგვალი მაგიდის“ ინდივიდუალურ წევრს, ამავე გაერთიანების ქუთაისის რეგიონალური ორგანიზაციის პრესცენტრის ხელმძღვანელს, ზვიად განმათავისუფლებლის პარტიის პოლიტიკურ მდივანს, ცნობილ პუბლიცისტასა და მევლევარს, გაზეთ „განმათავისუფლებლის“ ამაგდარსა და სპეციალურ კორესპონდენტს ალექსანდრე სანდუხაძეს.

ალექსანდრე სანდუხაძე გასული საუკუნის 80-იანი წლების დასაწყისიდან ჩაება ზვიად გამსახურდიასა და მერაბ კოსტაგას ლიდერობით წარმართულ, საქართველოს სახელმწიფობრივი დამოუკიდებლობისა და თავისუფლებებისთვის მებრძოლ ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობაში და გვერდიდან არ მოსცილებია ამ მოძრაობის სწორუბოვარ ლიდერების.

ალექსანდრე სანდუხაძეს, არც მათი ფიზიკური ლიკენიდაციის მერმედ დაუგდია ზვიადისა და მერაბის გზა და დღემდე უდალატოდ და ერთგულად მსახურებს ზვიად-მერაბისეულ იდეალებს თავისი სრული შესაძლებლობებით.

ეროვნული მოძრაობის გაზითი „განმათავისუფლებელი“ მადლიერებითა და პატივისცემით ულოცავს ამ უანგარონ და მოუღლეს მოღვაწეს საქართველოისას, დაბადებიდან 50 წლისთავს და უსურვებს დიდი ხნის სიცოცხლეს თავისი სანუკეარი სამშობლო საქართველოს საკეთილდღეოდ!

ნოღას წელის 230 წინათგრძნობაზე ზოდის მაცლელობაზე...

ამონარდი ნორილი და უფლებული 1990

“ზევად გამსახურდია შევიათი შესაძლებლობებისა და უნარის ადამიანია, თავის ნიჭა და უნარს მარნეულის რაიონის დასალაგებლად არ უნდა ვაფლანგვინებდეთ მას. „არ უნდა ვაფლანგვინებდეთ“ რას მიქვიან! თურმე შეიძლება ზვიად გამსახურდის პოლიტიკური იზოლაცია, თუ ზვიად გამსახურდია ჩამოშორდება ეროვნულ მოძრაობას, განაწყენებული პარტიები, ინტელიგენციის ცალკეული ნარმომაზე დგნები გაერთიანდებიან და ეროვნული მოძრაობაც უკეთ წარიმართება. – ჯერ ცალკეული, უწყინრად თავისთვის ფიქრობდნენ თურმე, შემდეგ თანდათან ეს აზრი აგორდა, აზვავდა, იქუხა და საქმე იქამდე მივიდა, რომ თურმე შეიძლება არამც თუ ზვიად გამსახურდიას პოლიტიკურ იზოლაციაზე იფიქრო, არამედ შეიძლება მისი სულ მთლად ჩამოშორდება გზიდან, ე.ი. შეიძლება მისი მოკვლა!

ეს უკვე აღმატება ყველაფერს, ეს არის ის დრო და ის წამი, როცა საქართველოს გამოთაცვანების და გამოლენების წამი დგება. ეს გახდავთ წინამურის წამები ის წამები, როცა ილიას შუბლს ტყვია მოხვდება, ხოლო იმ დროს დაბეჭითებით შემიძლია ვთქვა: ქართველი ერი ჰყაუზე არ იყო, ის იყო სულ მთლად გამოთაცვანებული და გამოლენებული. ხოლო ეს „გამოლენების“ და „გამოთაცვანების“ წამები უცებ არ დამდგარა, იგ წლების განმვლობაში წლები წლები შემზადდა ხალხი „სოციალისტებით“ (იმდროინდელი ტერმინია) გამოაპენტერეს, თითქმის ყოველ დღე უკინებდნენ: „ილია გლეხების მყვალეფელია!“ „ილია მთავრობის ყურმოქრილი მონა!“ „ილია მდიდართა ინტერესების დამცევლი,“ „ილია სოციალ დემოკრატების მტერი.“

„ჩვენ არა ვეგონია, – წერდა ფილიპე მახარაძე თავისივე უსრნალ „მოგზაურში“ – საქართველოს მინაზე მოიძებნებოდეს მეორე ასეთი სასტიკი მემატულუ, რომელსაც ასე ულმობლად მიყვადეს ცხოვრებაში გლეხების გაყვლეფის სსტემა“. აი, ასე მზადდებოდა ილიას მკვლელობა, მთელ ამ პროცესს წვრილად აღწერს ვახტანგ გურგანიძე და ასვინის: ფილიპე მახარაძის ეს წერილი გადაიქცა ილია ჭავჭავაძის სასიკეთოლ – საბალდები დასკვნად და მოწოდებად გაუნათლებელ და უმეცარ ხალხისდამი, სისრულეში მოეცვანათ განაჩენი – სიკეთოლით გასწორებოდნენ მათვის ყველაზე საზიზლარ თავადს – ილია ჭავჭავაძეს.

ზვიად გამსახურდიას ჩემი ხოტბა არ სჭირდება, არც ჩემი დაცვა. მას მისი გუშინდელი მეგობრები ტყვიას არ ესვრიან, ეს წათელია, ამას მტკიცება არ სჭირდება. ისინი ისევ შერიგდებიან, როგორც წაეკიდნენ. კალამი ავიდე სხვა რმის გამო. წინამურის ტყვია ვაი თუ მაინც გავარდეს, ისვრის მეოთხე, მეხუთე ძალა და დაბრალდება „ოხრინებას“ ან თუ გნებავთ, ბრუტოს, და გვან იქნება თითხე კენანი. ამიტომ დღეს ჩემი აზრით, საჭიროა არ ვიკარით ის თურმაც ჩვენდა უნებურად!“ რაც არის საკადრისთ. გუშინ ზვიად გამსახურდიას ვებახდით ეროვნული მოძრობის პატრიარქს, დღეს სხვას ვედასთ. ზოგი იქამდეც მიდის – ტირანს, დიქტატორს, სუკის აგენტსაც კი უწოდებს, თან დაბეჭითებით გვიმტკიცებს, აგენტია. არ შეიძლება ეს, დაუშვებელია, სამიზა! მერე თქვენ თვითონ ინანებთ.

მე, მეტის, არაფრის გაკეთება შემიძლია,

სხვათაშორის აი, ასეთი ცარიელი სიტყვებიც კი არავის უთქვამს ილია ჭავჭავაძის დასაცავად, თუმცა იმ დროს მოღვანეობდნენ სწორედ ერთს საუკეთესო შეიღები. იმიტომ კი არა, რომ ვერ ბედავდნენ ასეთი სიტყვების დაწერას ან ილიას არ თანაუგრძნობდნენ, არა, უბრალოდ არ ელოდნენ, ერთი წამითაც კი აღარ უშებდნენ იმას, რომ ილია ჭავჭავაძეს ვინმე ტყვიას ესროდა საქართველოში. ესროლეს ესროლეს იმიტომ, რომ საზოგადოებრივმა აზრმა, პრესამ შემზადა ნადაგი – პირდაპირ „შექმნა“ ბერბიჭაშვილი. ბერბიჭაშვილი კი სამარტინი ისე ჩავიდა, ვერაფრით გააზრა, ვერ ჩანვდა რა ჩაიდინა, ფრიად გავიკორვებული იყო – პენსიას რატომ არ მიმატებთ, მე ხომ პარტიის საქმე გავაკეთე, მჩაგრელი, მყვლეფელი მემამულე ხალხს მოვამორეო.

ეს ერთიანობა ზ. გამსახურდას თვითიერ, გარეშე მისსა, არ მიიღწევა, გაერთიანება უნდა მოხდეს სწორედ ზ. გამსახურდას გარშემო და ყველა პრობლემაც უმალ მოიხსნება, უნდა დაევიზუროთ ძველი წევნა, თუ რამ მას მართლა დაუშვებია, უნდა მოვიტევოთ უნდა შევეგურო მასთ, როგორიც არის და მასთან დაუღერდეთ, უმალ ძალას მოიკრეფს პარტია, უმალ ფეხზე და უმალ გრძელი მოძრაობა. ასეთია სიმართლე, ასეთია ცხოვრების მოთხოვნა და ამას თვალი უნდა გავუსწოროთ თუ მართლა გვინდა საქართველოს თავისუფლება.

ლეიტან ჩელაბიანი.

ახალი ბერბიჭაშვილების გაჩენა ჩვენში სულაც არ არის მოულოდნენი. სამწუხაოოდ, ზოგს ანაბაზური ჭეშმარიტება არ ესმის – თავი დაგანებოთ ზვიად გამსახურდიას, კონსტანტინე გამსახურდიას ეზოში ბობი არ უნდა ჩააგდო, არც მომამვლელი ნივთიერების შესხმ იქ ვთქვათ ფლის მახარაძემ დაგდაბალა, შენ ხომ ბერბიჭაშვილი არ ხარ! დიდი ხნის წინათა საქართველოს გატარებულ ნოემბრის სუსსიან დამეტაც... ამ დიდი დღეების შემოქმედთ, მე რომ დავიგინწყო, ამას ერი არ დაუკინებს, ეს უკვე ისტორიაა. მაგრამ მე მინდა ყველა ეროვნული მოღვანე დავინახო ერთად ისე, როგორც 9 აპრილს დამეტაც ვინდებოთ, გრიმების გადამხდარი მათი ტანჯვა – წამება გავაიათოთ ან გავაუდასურო, ქართველი ერის გამოღვიძებაში მათ ელგარე მოღვანეობას ჩრდილი მივაყნონ, – ღმერთითა დამიტების! რა დამავინწყებს 14 აპრილს, 9 აპრილს, მოშიმშილეთა გევრდით გატარებულ ნოემბრის სუსსიან დამეტაც... ამ დიდი დღეების შემოქმედთ, მე რომ დავიგინწყო, ამას ერი არ დაუკინებს, ეს უკვე ისტორიაა. მაგრამ მე მინდა ყველა ეროვნული მოღვანე დავინახო ერთად ისე, როგორც 9 აპრილს დამეტაც ვინდებოთ, გრიმების გადამხდარი მათი ტანჯვა – წამება გავაიათოთ ან გავაუდასურო, ქართველი ერის გამოღვიძებაში მათ ელგარე მოღვანეობას ჩრდილი მივაყნონ, – ღმერთითა დამიტების! რა დამავინწყებს 14 აპრილს, 9 აპრილს, მოშიმშილეთა გევრდით გატარებულ ნოემბრის სუსსიან დამეტაც... ამ დიდი დღეების შემოქმედთ, მე რომ დავიგინწყო, ამას ერი არ დაუკინებს, ეს უკვე ისტორიაა. მაგრამ მე მინდა ყველა ეროვნული მოღვანე დავინახო ერთად ისე, როგორც 9 აპრილს დამეტაც ვინდებოთ, გრიმების გადამხდარი მათი ტანჯვა – წამება გავაიათოთ ან გავაუდასურო, ქართველი ერის გამოღვიძებაში მათ ელგარე მოღვანეობას ჩრდილი მივაყნონ, – ღმერთითა დამიტების! რა დამავინწყებს 14 აპრილს, 9 აპრილს, მოშიმშილეთა გევრდით გატარებულ ნოემბრის სუსსიან დამეტაც... ამ დიდი დღეების შემოქმედთ, მე რომ დავიგინწყო, ამას ერი არ დაუკინებს, ეს უკვე ისტორიაა. მაგრამ მე მინდა ყველა ეროვნული მოღვანე დავინახო ერთად ისე, როგორც 9 აპრილს დამეტაც ვინდებოთ, გრიმების გადამხდარი მათი ტანჯვა – წამება გავაიათოთ ან გავაუდასურო, ქართველი ერის გამოღვიძებაში მათ ელგარე მოღვანეობას ჩრდილი მივაყნონ, – ღმერთითა დამიტების! რა დამავინწყებს 14 აპრილს, 9 აპრილს, მოშიმშილეთა გევრდით გატარებულ ნოემბრის სუსსიან დამეტაც... ამ დიდი დღეების შემოქმედთ, მე რომ დავიგინწყო, ამას ერი არ დაუკინებს, ეს უკვე ისტორიაა. მაგრამ მე მინდა ყველა ეროვნული მოღვანე დავინახო ერთად ისე, როგორც 9 აპრილს დამეტაც ვინდებოთ, გრიმების გადამხდარი მათი ტანჯვა – წამება გავაიათოთ ან გავაუდასურო, ქართველი ერის გამოღვიძებაში მათ ელგარე მოღვანეობას ჩრდილი მივაყნონ, – ღმერთითა დამიტების! რა დამავინწყებს 14 აპრილს, 9 აპრილს, მოშიმშილეთა გევრდით გატარებულ ნოემბრის სუსსიან დამეტაც... ამ დიდი დღეების შემოქმედთ, მე რომ დავიგინწყო, ამას ერი არ დაუკინებს, ეს უკვე ისტორიაა. მაგრამ მე მინდა ყველა ეროვნული მოღვანე დავინახო ერთად ისე, როგორც 9 აპრილს დამეტაც ვინდებოთ, გრიმების გადამხდარი მათი ტანჯვა – წამება გავაიათოთ ან გავაუდასურო, ქართველი ერის გამოღვიძებაში მათ ელგარე მოღვანეობას ჩრდილი მივაყნონ, – ღმერთითა დამიტების! რა დამავინწყებს 14 აპრილს, 9 აპრილს, მოშიმშილეთა გევრდით გატარებულ ნოემბრის სუსსიან დამეტაც... ამ დიდი დღეების შემოქმედთ, მე რომ დავიგინწყო, ამას ერი არ დაუკინებს, ეს უკვე ისტორიაა. მაგრამ მე მინდა ყველა ეროვნული მოღვანე დავინახო ერთად ისე, როგორც 9 აპრილს დამეტაც ვინდებოთ, გრიმების გადამხდარი მათი ტანჯვა – წამება გავაიათოთ ან გავაუდასურო, ქართველი ერის გამოღვიძებაში მათ ელგარე მოღვანეობას ჩრდილი მივაყნონ, – ღმერთითა დამიტების! რა დამავინწყებს 14 აპრილს, 9 აპრილს, მოშიმშილეთა გევრდით გატარებულ ნოემბრის სუსსიან დამეტაც... ამ დიდი დღეების შემოქმედთ, მე რომ დავიგინწყო, ამას ერი არ დაუკინებს, ეს უკვე ისტორიაა. მაგრამ მე მინდა ყველა ეროვნული მოღვანე დავინახო ერთად ისე, როგორც 9 აპრილს

ლ ი ტ ე რ ა ტ უ რ უ ლ ი ბ ა ზ ე რ დ ი

მევი მოლოდინი

უფლის წახაუზი

ლოერთს ოურმე ეჭგა მოლოდენტი ფერთით. და ქმნიდა იმას, რაუ კი ენდეა...
ფუნქცია მზის სხივი ეყავა ხელში, აუკრატებდა ქუცნიერებას;...
უფლის ტილოზე კუთხე გვერძოს, ქართველი სანთლერი დავუნთეთ სულმნის, წორხალ ბალნარაზე იქრა წახატი,
და საქართველო დავარევით სურათს;...
ბერებზის მიახურები ყორნები გვნდადა, ჩისკენ გალერეულ სამოთხის სარტყელის, შიშის ზარს ხერმდა მრა დავით მეტე, ჩარჩოს იქვედა მცირეს და წათელს;...
გვაძლენიერდა გამჩენის ძალა, და თან რესტველის მღეროდა ქარი, ეკორჩოდა კუკილი სეტყვას, სამწისოს იუდედა თამარის ფარი;...
მაგრამ დამძიმდა კური ვაზისა, და სიხსრი ლერდა მამულის მაღალს, დავპატარებით ალგეთის ლევანი, ფლის ვერებით წოდიან ძალებს;...
შემორწილა სურათის კიდე, ჩამოვეგლურია წახევი ფურცლის, უფლის წახატი ულრუბით მაგლებს...
შეუძინათ სამშობლი ურჩევებს;... მტკარი კი მრავლისმეტე მეტელი მოჩერა, მტკარი, დართივით, კალავარ მარტოა, იქნებ, გვიშველის მხატვარმა კიდევ... ვაი... მხატვარმა თუ მიგვაროვა.....

თბილისი ჩემთ

თბილისი, ჩემი დასერილი გულის გადიავ, შენს მცენაზე ვდირი, კანცად მდგარი ტროპენის ფიჭვი.... რა ვქნა, რომ ჩემი წართმეული საძვალე მცირა, როგორ სიხსლარლე, მონამლული მინძური ხინვით;... ფიფორის ველზე მოიხოვე შენ სული შენი, გორგასტლის ძე ხარ, ფსა კურხის, დავითის ნიფი, თემი სისხლი ლევან წარიყალაშ კრხანის ლელის;... და შენს მცირავეზე გვიკონია არაგვის „გვინი“, დალებაზ უაშია, უკაურთა მონაგელარი, ლისხეს და ენგურს ჩაქრონიათ ტალლის ჩერენი, სამაჩმლოდან რომ გაფრილა სარტყელი ზლისკან, სულის ნისლებზე დაფრინავენ, ქართლის მხედრები;... შენი სალაში მუხამბაზი ისმის გალობად, შენი სალაში მუხამბაზი ისმის გალობად,

ცაფოს ყანაზედ აცლავ ლოუბლებში იფაროს მთვარე,.... ზიარებისთვის დაჩიქილა სიონის კართვის მცირები;.... შენის სერენდი, გადამტკრის მწერალე მცირები;.... თბილისი, ჩემი დასერილი გულის გადიავ, შენს ნაცენ მცენაზე შზარს იჩენით მაინჯ დავნინდავ, შემიშრომს სანთლით მე ქარვეთი ნამინ თვალებში,.... და გულის გამიორმეს უხურები შერი მთანმიზადა... თბილისი, ჩემი დაკუპილი გულის გადიავ, რა ვქნა, რომ ძეგის დაკარგული საძვალე მცირება....

თეთრი ვარდი.....

საქართველოს

თეთრი ვარდი ხარ, ხარ შიმშილი სულის, ნაშალი, ათინათი ხარ, შერით მწერი მთვარის ფიქრისა... შენ შარიშერის არეშემით შორით შრიალებ, ვით ქალნულების ჩუმი მარში სიყვარულისა;... წის კარში გვის სევდას შენში ამლერებში, და ლოუბლის ფთილას „შანკლიფით“ გამუშრებს ჰეშვით,... გრდაგიფრენენ წეროები ქარის მიეცემდა... შემ მათი ფრთების ვართფურულობა სინაზით შეგშლის;.... გაზაფხული ხარ, და ნათლული შულობულთა ბალის, მინაცოლება და შზის ასულთა სათონ ზმინება,.... მინის სუნთქვა ხარ, „ოროველას“ ამონაური,... დასამამიდან ცრიალოების უცყვი ლოთავადა;.... თეთრი ვარდი ხარ, ერთგულების შევრით ხარ მშვიდი, პარ ნიავსაკ ახრიალებს მწირთა გველისთვემა,... შენ შარიშერის არეშემით შორით შრიალებ, ვით ქალნულების ჩუმი მარში სიყვარულისა!....

კერძება.....

ჩე მინორი.....

ცელარ დაოცა მცერი ენგურზე, და შენი შემარჯ უნდა ლიახვი,.... სსუმ დაგზეურა გველის სამიზნედ, კალავ შაფიმინი უნდა იახლოოს;.... გული ჩაინდა დარდის საფლავზე, სანთლო-საკერველის სუნმა დამთრო, ლეროთ, რამდენი კიდევ ცარივი, რამდენი კურმა ალვაროთოთ?!. მთანმინდოს სწვერი უცელა მახვილი, და კამანის ფარა ფარა ფიქრები, კამონის სულული ფარა ფიქრები, კარინის სიზმარის მოერი უცელინ, უკანებს უთხრით ლუცების თვალინ, მინდოს ხელნი ცელარ შევლინ;... არ მინდა, მცროსთვის გუნდორუების კარება, ნისლება დაცარინობ შზის ფეროლებზე, რადგან რესტველის იერუსალიმს ეშმა ანამეტის ნმინდა ტილოზე;.... უფლის საუფლოვ, მცენ გარეუების, ქართლის კავრო, და ხარს ცარო, ლეროთ, რამდენი კიდევ ცარივი, რამდენი კურმა უნდა ალვაროთ?

მწვანე წიგნი

(ვანის ბაზარში)

დახლოთ მიეცე შეცამჩნიე ახალგაზინდა ქალი ნიგნ კითხულომეს, ვისი არ შეცვალოთ მთვრალი.

უქმ ვიზნ ჩემი ნიგნ შეცანე ყვითეა არი ამ ლამაზ ქალს შეცვალოთ ნიგნ ვისი არი.

„მია არ შენი საქმე“ მიპასუხა ქალმა ნეცავ ვისი ლექსებია კუპასუხებ მთვრალიბა.

ო, რა ხართ ვანელები გადუშინე ქალს შენ გამოთვედამს ასეთ ლექსებს მიპასუხა მთვრალის.

ო ნეცავი რა კარგია მერ ვანელი ვიყო წალი თვალით ვასურები ისე ლამაზიყო.

ჩემსკან არა მოუხედავს ასე ვიყავ მთვრალი წალი თვალით ვასურები ერთი ჩანდა ქალი.

ორივ თვალით რომ შევხედე ვანელ ლამაზ ქალს ერთი ათად მომეჩევნა გამიკვირდა მთვრალის.

ჩემი თავი არ უმხილე ვანელ ლამაზ ქალს უქმ ნიგნ დახლოა და მიეფრა თვალს.

დავისხომე თოხი სიტყვა ამ ვანელი ქალის „მია არ შენი საქმე“ ისე ვიყავ მთვრალი.

ორივ თვალით ვერა ვერდა ფერ ქალის და ფახოლის მოვალეობის შეზღუდვის მოუყორი ხალს.

ლექსებიდა დავნერ, დავუცოვებ ვანელ ლამაზ ქალის უგზო-უცლოდ მიეპლ შორის, შორის წუ დამეძებთ მთვრალის.

ლ ი ტ ე რ ა ტ უ რ უ ლ ი ბ ა რ დ ი ლ ი

ნოველები

პიქნიკ ღანიძეშვილი

პიქნიკი ქუხილი

(ციკლიდან: ვახშის შემდგომი საუბრები)

უმზეო, წვიმიანი, ბურუსიანი, უინულლიანი და ცრიატი დღე გათენდა ჭართალაში.

ვერაფერს ვაკეეთებ უამინდობის გამო და განვიცდი, ვნერვიულობ. არ მიყვარს, როდესაც ხელი მეშლება რაიმეში. ეხლა ვითომ ცოტა გადაიღო, შეწყდა წვიმა, მაგრამ გორებზე ნისლები იკრიფებიან, რაც იმას ნიშნავს, რომ ისევ მოწვიმს.

იქუხა კიდეც! ეს წელს პირველი ქუხილია ილტოსხეობაზეო, დედამ თქვა და დაენანა, რომ ვერ მოასწრო, „უქუხარი ჭინჭრის“ მოკრეფა. აქაური ტრადიციით, ჭინჭრი, სანამიქუხებს, მანამდე უნდა მოკრიფო და ჭამო, რადგან ის დაქუხებამდე არის განსაკუთრებით სასარგებლო და სამკურნალოო.

პირველი ქუხილი სხვა მხრივაც საინტერესო ყოფილა. აი, კიდევ ერთი მასთან დაკავშირებული ტრადიცია:

რომ დაიქუხებდა, თურმე უნდა ამდგარიყვნენ ადამიანები, წრე გაეკეთებინათ და, „სამაიას“ შესრულების მსგავსად, სამჯერ წრიულად შემოტრიალებულიყვნენ და სამგზის ერთი ხელი წელზე შემოერტყათ, ხოლო მეორე გულზე და ასევე სამგზის გაემეორებინათ ფორმულა „წელ - მაგარა, გულ - მაგარა; წელ - მაგარა, გულ - მაგარა; წელ - მაგარა, გულ - მაგარა-ო.“

კანის ქაქული

(ციკლიდან: ვახშის შემდგომი საუბრები)

ისევ სალამოა. ვზივართ მე დადედაჩემი ღუმელ-ღუღუნა სახლში და ვფიხვნობთ.

ათას ამბავსა და კითხვა-პასუხს მივედ-მოვედებით, ვმსჯელობთ, განვიხობთ.

უმეტესად კი მაინც ჩვენს საგაზაფხულო საქმე-საკეთებელს, მამულებს, ბოსტნებს, საბარ-სათესსა და სოფლური ყოფის საკითხებს ვეხებით.

- ბოსტანი და ნათეს-ნაგრამი - ამბობს დედა, - სახლიდან, კარიკურიდან მოშორებით, განცაკლევებითა და დაცულად უნდა იყოს, რომ შინაური ფრივნელ-ცხოველის ფეხი არა სწვდებოდეს, რო არ გააფუჭონ, არ წაახდინონ ჭირნახულიო. ყველაფერში შრომაა ჩადებული, შვილო, უშრომლად არაფერი მოდის და ცოდვაა კაცის ხელნაქნარი და ღვაწლ-ოფლი უგერგილობით გავერან-გატიალდესო და ერთ ხალხურ ლექს იხსენებს:

კროგი ხარ, კარის მამულო, რო არ შაგვამდეს ქათმიო, კროგიხარ, კართველება, რო მოგიფრენდეს ვაჭარიო.

აი, ეს ლექსიცამბობს, რომ „კარის მამული“ ანუ ჩვენებური ბოსტანი, ისეთ მანძილზე უნდა იყოს, რომ ქათმის ფეხი არა სწვდებოდეს და მეორე კიდევ ისა, რომ მუქთად, უშრომლად ანუ „ვაჭრის ნობათად“ არაფერი მოვაო.

მიყვარს დედაჩემთან ვახშის შემდგომი საუბრები.

ტრადიცია

(მოგონება)

გუშინ დილას დედამ დამირეკა სოფლიდან: ისეთი თოვლია ჩვენთან, ისე ხვავრიელად ბარდის, რო ლამის ცა მიწად ჩამაიკრიფოსო...

ჩამაიკრიფებოდა კიდეც - ვიცი.

სულ ასე არიყო ხოლმე!

ამ ზარმადა თბილისში მოსულმა თოვლმა ესპატარა ეპიზოდი გამახსენა:

ჩვენი სახლის ზემოთ საკმაოდ დამრეცი, ფერდობიანი მამულებია, ახოებს ვეძახით. კაისიგრძე-სიმალლისა ას ახოები. თოვლი რო მოვიდოდა, თეთრი ნაბადი რო გაიფინებოდა ირგვლივ, ულამაზესი სანახავი იყო ის მამულები: სპეტაკი, კრაველივით სუფთა და ფითქინა თოვლი ფაფუკი ლეიბივით იდო ახოებიც და მშვენიერი საციგურაო ტრასა იქნებოდა. გვიხარდოდა და ახლა როგორ იმ დათოვლილი ტრასისაკენ წასვლა. ჩავიფუთნებოდით, დაგიბუნჩებოდით ბალდები თბილად შალნასავებით, მოვითბუნებდით ხელ-ფეხს წინდა საფუხრებით და პირიდან ლეპებვით ორთქლამდინარი ყველაზე უკიდურეს წერტილში ავიდოდით და უივილ-ხივილით მოვსრიალებდით, მოვეენაუნდოდით თავდამდართში თხილამურებზე თუ ციგებზე ეშმაკებივით ამხედრებულნი. ვიქცეოდით, ვკოტრიალობდით, ვიგუნგლებოდით თოვლში, გვეყინებოდა ხელ-ფეხი, ცხვირ-პირი, მაგრამ იქიდან ჩვენი მოშორება მაინც დიდ შრომა-ჯაფად უჯდებოდა დედას.

მკვიდრ, ხარისხიან, ქარხნული წესით დამზადებულ, მაღაზის ციგა-თხილამურებს ჩვენ ვინ მოგვიტანდა ჭართალაში. ამიტომ საზამთრო-გასართობ ინვენტარს ან უფროსები გვიმზადებდნენ კუსტარული წესით, ან თავად ჩვენვე ვაკეეთებდით.

ერთხელაც, ერთ ზამთრისპირას, მე თავად გავიმართე წიფლის ფიცრებისგან თხილამურები, მოვუპირებილე ძირები, მოვირგე ფეხზე და ჩემს სიხარულს საზღვარი არ ქონდა. ტრასის შუალებში ტრამპლინი მოვაწყეთ. კაისიმადლისა გამოგვივიდა, ორ-სამმეტრამდე მაინც იქნებოდა. თან დაღმართია და იქიდან გადმოფრენილმა, სანამ თოვლზე დაეშვები, შეიძლება უფრო მეტ სიმაღლეზეც იფრინო და სიგრძივ რა მანძილზე დაეშვები, ამისი განსაზღვრა ხო ძნელია და ძნელი... ესეც მაგრა გვიხარია, მოგვწონს ჩვენი აღმართული ტრამპლინი, მაგრამ გულში, ჩუმად, ყველას დაშვების შიში გვაქეს. ტრამპლინი ჩემი იდეათ, თხილამურებიც მე მაქეს, თან ძმებში უფროსიც მე ვარ და, წესით, გამბედაობაც მე უნდა გამოვიჩინო, არ შევშინდე, არ შევრცხვე!

წავედით ზედა წერტილამდე, საიდანაც ჩვეულებრივ ვეშვებით ხოლმე. მოვიკრიბე ძალა-გამბედაობა და ჟერიი... აკრიფა და რა აკრიფა სისწრაფე ჩემმა თხილამურებმა, ფიქრის დრო სადღაა, მივუახლოვდი ტრამპლინს, გავფრინდი სივრცეში და ჩავეშვი სადღაც მოუსავლეთში თოვლის მასაში, მაგრამ ჩაშვებაც არის და ჩაშვებაც! აბა, ტრამპლინისა და თხილამურებით ფრენის წესებისა მე რა ვიცოდი! ფეხები, შიშისაგან, ეტყობა, აქ-იქა მქონდა ჰაერში მფრენს გაშლილი და ერთი თხილამური ცაშივე გამვარდნია, მეორე, თხილამურიანი ფეხით კი თავდაყირა ვარ ჩარჭობილი ამარზან თოვლში. ციგებით გამომყოლიან, წამოსრიალებულან ჩემი ძმებიც უკან, გადმოშვებულან ისინიც ამ ჩვენს სანაქებო ტრამპლინზე და ისინიც თოვლში არიან ბაყაფებივით ჩემს შორიახლოს ჩარწილ-მოწილინი...

კიდევ კარგი, რომ არაფერი მოვიტეხეთ, თავს არაფერი ვუწიეთ, თორები შიშის, ადრენალინისა და ხელ-ფეხის დაზრობა-გაფიჩხების სიამოვნება კი მართლაც ჭარბი გამოგვივიდა!..

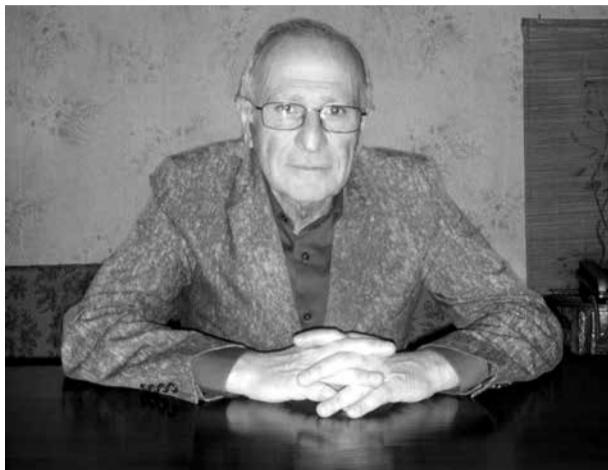
მაგრამ ვინ ჩიოდა მაშინ ამას?

ბალდები ვიყავით და ყველაფერი გვიხაროდა...

განსაკუთრებით - თოვლი და ზამთარი...

„გიგანტის?! – ნუ გიგანტის!“

ოცდაექვსი წელი მიიღო მას შემდეგ, რაც „ლირსების სასამართლოს“ ვიდეო ჩანაწერი შეიქმნა (1989 წლის 9 იანვარი), და წელეს, 2015 წლის 15 მარტს განთავსდა youtube-ზე. აღსანიშნავია, რომ პირველად ამავე სასამართლოს ვიდეო ჩანაწერის

ფრაგმენტი, გავრცელებული სუკ-ის მიერ, 1989 წლის იანვრის პირველ ნახევარშესვე ვიზილეთ საქართველოს ტელევიზიოთ. თუ იმ ტოტალიტარული რეჟიმის დროს ეს ქმედება ეროვნულ მოძრაობის დისკრედიტაციას ისახავდა, დღეს, 26 წლის შემდეგ ნამდვილად გაუგებარია და ბუნებრივად აჩენს მრავალ კითხვას, რითების, რა მიზანს ემსახურება ამ ვიდო-ფირის გავრცელება? იქნებ იმისთვის დასჭირდა ზაქარია ლაშქარაშვილს ამ ვიდეომასალის გამომზეურება,

რომ დღემდე აწუხებს პრეზიდენტობის ამბიცია? ან იქნებ 31 მარტის რეფერენდუმის შედეგები აღიზიანებს და ამ ისტორიული თარიღის გადაფარვას ლამზობს? გამოსარიცხო არც ის არის, რომ ერთისში მყოფი დღევანდელი ხელისუფლების დარღვა არ ასევებს და ყურადღების გადატანის მიზნით გაავრცელა ეს ვიდეო, არ ვიცი თუმცა, ის კი ვიცა, რომ 1989 წლის სუკ-ის მიერ ეროვნული მოძრაობის „გასაშავებლად“ ტელევიზიოთ გავრცელებული ე. წ. სასამართლოს იგივე ჩანაწერი, ოლონდ იქვე მომუშავე მეორე კამერით გადაღებული „იღლა ჭავჭავაძის საზოგადოების“ მიერ, ბუმერანგით მიუბრუნდა მასვე. ზაქარია ლაშქარაშვილისთვის ნამდვილად ცნობილი უნდა ყოფილიყო იმ ვიდეოს გადამდებისა და გამვრცელების ვინაობა. სწორედ ამიტომ, უნცლებელ ცოცხლდება ხალხში გავრცელებული ფრაზა: „ჩეკისტი მას შემდეგ კვდება, როცა მის საფლავზე დარგული მუხის ფესვი ხმება“. 1988–1989 წლებში ეროვნულ – ნამათავისუფლებელი მოძრაობა, რეალურად სამიში გახდა საბჭოთა რევიმისთვის, ხოლო ზეიად გამასახურდია კი მის მთავარ მტრად მოიაზრებოდა. აქედან გამომდინარე, ხელისუფლების მხრიდან, ზეიადი მუდმივ მეთვალყურეობას და ზენოლას განიცდიდა. კუცელდებოდა სხვადასხვა ჭორები, განსაკუთრებულად კი სერბასკი ფსიქიატრიულ საკვლევ- სამცენიერო ინსტიტუტი (ქც-ს ბაზა) ჩანერილი „მონანიების“ ვიდეოსასალიდან გამომდინარე, რომელიც ცენტრალური ტელევიზიონი მთელ სსრ - ს მოედო. ამაზე რუსადისიდენტებიც წამოეგნენ და ზეიადი საყველთა ნანძლევის ობიექტი გახდა. სინამდვილეში კი, არავითარ მონანიებას არ ჰქონია ადგილი და ეს ზეიადმა თავისი შემდგომი ბრძოლით, ხოლო საბოლოოდ საქართველოს

დამოუკიდებლობის მოპოვებითა და თვითშეწირვითაც დაამტკიცა. ანუ იმ ე.წ. მონანიებით ზეიადმა ჭუით აჯობა და გააბითურ საბჭოთა კავშირის უძლიერესი კვბ (მოძიებო ვიდეო ჩანაწერი youtube-ზე).

მიუხედავდ ამისა ზეიადზე თავდასხმები მაიც გრძელდებოდა. სხროედ ამან განაპირობა ის, რომ მერაბ კოსტავამ და მე გადაწყვეტილი იმ ე.წ. მონანიების არაში გაგვერეცე რუსი დისიდენტები და ზეიადთან შეთანხმების შემდეგ გადაწყვდა ჩემი ჩასვლა მოსკოვში ლუდმილა ალექსეევასთან. მან თბილად მიმიღო, მიმისმინა და შემპირდა, რომ რუსი დისიდენტები, ზეიადის მონანიებაზე, ამიერიდან აღარ ილაპარაკებდნენ. ლუდმილა ალექსეევას, იური ორლოვს, რუსი დისიდენტების „გლასტნოსტის“ თვითგამოცემის კორესპონდენტ კირილ პოპვისა და სხვა დისიდენტების ძალისხმევით დანაპირები შესრულდა (შემდგომაც, იური ორლოვმა, თავის წერილობით განცხადებაში დადებითად შეაფასა ზეიად გამასახურდის საქართველოს ხელისუფლებაში მოსკოვი და ყოფნაც). სამწუხაოოდ, ქართველი დისიდენტების ნანძლევი ამის მიღწეული შეუძლებელი გახდა, მიუხედავდ მერაბის მრავალჯერადი გულითადი და ენერგიული მცდელობისა.

სწორედ ასეთ ვითარებაში მოეწყო სასამართლო ვიდეო კამერების თანხლებით, რაზეც ვიღაცამ იზრუნა, როგორც შემდგომ დაგრძენებით, წინასწარ დაგეგმილი სამომავალო გავრცელებისა და დაპირისპირების გაღრმავების მიზნით.

ამაზე უთქვამს მუხრან მაჭავარიანს: „გიკვირს?! – ნუ გიკვირს!“

ცემა გამოცემაზე
14 მაისი, 2015 წელი.

ლევან ბერძენიშვილის მასავა...

ლევან ბერძენიშვილი არის მართლაც კარგდ განსავლული ანტიკური ლიტერატურის დარგში და მარჯვედ ხმარობს თავის ცოდნას, მაგრამ თუ ვიკითხავა - რისთვის და რა მიზნით მოიხმარს ეს გვამი თავის ცოდნას, ბასუსი ფრიად უსიხარული იქნება - რათა შერყვანისას სამსახურში შექმნილი უროვნული ცონბიერების ჩამოყალიბებად და გაბატარითოვებლად. იგი ჩემი შეიძლის დექტორი იყო და ეს გვითხვის დასახურება ამ ვიდო-ფირის გავრცელება? იქნებ იმისთვის დასჭირდა ზაქარია ლაშქარაშვილის ამ ვიდეომასალის გამომზეურება,

დახვენილების საშუალო დონესაც კ. უკვე მრავალი წელია, რაც ლევან ბერძენიშვილი აბურიად იგდებდა ილია ჭავჭავაძის, ვაჟა-ფშაველას ლიტერატურულ მემკვიდრეობას და მათ ნაცვლად, ხელოვნების უმაღლეს ნიმუშად სტუდენტებს სთაგაზობდა საფოს სატრიალო ლირიკას, ფრილიდის ფსიქილოგიურ შტადინებს, მამარდაშვილის ფსილოსოფიურ ეგზერსისებს... კიდეც ეგ არის მისი მოღვაწეობის მთავარი მიზანი - აღზარდოს დენაციონალიზებული, გლობალიზებულ დირებულებებზე ორიენტირებული მომავალი თაობა. ამიტომაც არის იგი ჩანერილი პარლამენტის განათლებისა და მეცნიერების კომიტეტი, რათა ფხიზლად დევნილი თავის ცოდნას და მეცნიერების კომიტეტი, რათა ფხიზლად დევნილი თავის ცოდნას თავის ცოდნას ახალგაზრდობის მანქურთიზაციის პროცესს. ამის ნათელი მაგალითი მისი ახალი მუშა - ეროვნული გულისინუსილის მკვდრადშობილად გამოცხადებისა. და ეს გვამი, მთელ „რესპუბლიკურთა პარტიასთან“ ერთად პირდაპირ დამზნებულია საქართველოს მოსახლეობის გლობალურ დენაციონალიზაციაზე.

განახლებაში მასავა...

„არ შეიძლება საკუთარი თავისა და საკუთარი ხალხის მოტყუება. ამაზე მწარე ხვედრი, ამაზე შემზარება დანაშაული არ არსებობს“. ზვიად გამსახურდია.

კიდევ ერთხელ საყვალისა და გადამზადება...

საქართველოში 2014 წელს ჩატარებული საყვალისათვის აღნერის შედეგების ნინანიარმა გამოცხადებამ, აღბათ, თქვენც გაგიჩინათ საფიქრალი და არც მე დამტოვა გულგრილი: პირველი, რამაც კალიან დამატებიქერ, მასახლეობის საერთო რაოდნობაა, რომელიც, თურმე მხოლოდ და მხოლოდ 3.729,500 ადამიანია, მაშინ, როცა თაობებისამდევივე ამომრჩეველი ჰყავდა სამჯერ პრეზიდენტ მიშას და ერთგზის პრეზიდენტ ბიბიას და ერთგზის პრეზიდენტ ბიბიას...

ადრეც დავსვი შეკითხავა და კიდევ ვიმეორებ: საქართველოში ბავშვები საარჩევნო ხემის უფლების მქონე ასაკში იძაფებიან, თუ არჩევნები ხემის მიზნით...

მიკვირს, მაგრამ ვაი, თუ „ გადამუშავების“ შედეგია 3.729,500 და სინამდვილეში ამდენიც არ ვართ?

თურმე ეკვლება, ეკონომიკური კვლევა, რომელიც, საქსტატის „ მონაცემებზე დაგრძნებით, წინასწარ დაგეგმილი სამომავალო გავრცელებისა და დაპირისპირების გაღრმავების მიზნით?

სახელმწიფო ორგანიზაცია, თუ თავის ფუნქციას ვერ ასრულებს, ხელფასი, პრემია და სხვა სახის განაცემები რაში მიღიღებს? თუ აღნერის მონაცემები არ არის სწორი, მაშინ ბასუსი უნდა აგოს მისმა ხელმძღვანელობამ...

ან, რომელი პერიოდობაზე იქმნება ცრუ ინფორმაციები „ საქსტატის“, მიშას „ ეპოქიდან“ ხომ არა?

„ საქსტატის“ განცხადებით, აღნერის შედეგები ჯერ საბოლოოდ დარღულად არ არის დაზუსტებული და ეს საჯარიდ გაცხადებული ინფორმაცია ნინანარია, მაგრამ კვამლები უცცენებები არ არმოქმნება და თუ ეს მონაცემები სინამდვილესთან ახლოს დგას, მაშინ მთლიანი შემოსავალი ერთ სულ მოსახლეზე იზრდება და მის წილ იზრდება დაზიანებულებისათვის რიცხვიც... დაუკეტებელი პირდაპირ პროპორციული დამოკიდებულებაა თორმონაცემში შორის...

რა ხდება, ხელისუფალთაგან, ვინმეს აქვს პასუხი?

ზოგადი და გამსახურდია.

კულტურის აზოვნებისა და საყდრისის განვითარების სრული ფინანსირების

საქართველოში ერთიანი ნაციონალური
მოძრაობის რეპრესიულ-ექსპლუატაციორული
რეჟიმის მიერ დაწესებული დემინიგური, მშრომელთა
მიმართ სოციალური დასკრიმინაციის პოლიტიკის
პირობებში, 2012 წლის დამდეგს ქვეყნის სამთამადნო
მოწეველობაში აქტიურად იწყეს ოპერირება შპს „RMG
GOLD“-მა და სს „**RMG Copper**“-მა. მათი ყურადღების
ქვეშ აღმოჩნდა ქვემო ქართლში არსებული საყდრის-
ყაჩაღლიანის მაღარო, რომელიც საქართველოს
კულტურული მემკვიდრეობის სტატუსის მატარებელი
იყო. ამ შპს-სა და სს-ს უზილავგმა კეთილის
მსურველებმა „ოცნების“ რეჟიმისგან, პროცედურული
გართულებების გარეშე, მოახერხეს მაღაროსთვის
ძეგლის სტატუსის მოხსნა, 2014 წლიდან კი მისი
შეყვანა ამ შპს-სა და სს-ს სალიცენზიონ ზონაში.

„ოცნების“ რეზიმში უარი განაცხადა პატრიოტულ
და სოციალურ პასუხისმგებლობაზე და საყდრის-
ყაჩარიანის მაღარო აფეთქებების სერიამ მოიცვა.
კულტურული მემკვიდრეობის აფეთქებას კი
სოციალური დისკრიმინაცია მოჰყვა.

ბოლნისის რაიონის დაბა კაზრეთში მდგრად იქროსა და სპილენძის მომპოვებელი საწარმოების ამინჯმედებისთანავე მშრომელებმა საქართველოს მეტალურგიული, სამთო და ეკიპიური მრეწველობის მუშაკთა პროფესიული კაგშირის პირველადი პროფორგანიზაცია ჩამოაყალიბებს, რომელშიც 1100 მშრომელი გაერთიანდა. 2014 წლის თებერვალ-

რას ნიშნავს იყო ლარიბი დასაქმებული საქართველო?

საქართველოს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრობლემად, უკვე
თითქმის მეოთხედი საუკუნეა, რაც სიღარიბე იქცა.
განსაკუთრებულ და პარადოქსალურ პრობლემას კი
ქმნის სიღარიბე დასაქმებულთა შორის.

დასაქმებულთა შორის სიღარიბის აღსანერად აუცილებელია ისეთი საკითხების გათვალისწინება, როგორიცაა: დარიბ დასაქმებულთა შემოსავლის ძირითადი წყაროან წყაროები, საოჯახოდა მინიმალური სამომხმარებლო კალათის მოცულობა, ხარჯების სტრუქტურა, სოციალური განწყობები და სოციალური კაპიტალი, სიღარიბის გავრცელების გეოგრაფია (განსხვავებები ქალაქსა და სოფელს, მთისა და ბარის რეგიონთა შორის), სოციალური სტრატიფიკაცია, სივრცული განაწილება და ლარიბთა კატეგორიები.

დასაქმებული, რომლის შემოსავალი არ აძლევს
მას და მის ოჯახს, ქვეყანაში არსებული სოციალურ-
ეკონომიკური ნორმატივების შესატყვევის მინიმალური
სამომხმარებლო ბიუჯეტის შევსების საშუალებას,
დარიბია. უსახსრობითი სიღრმიები რიგში
განპირობებულია დაბალი ფულადი შემოსავლით.
დარიბ დასაქმებულს, როგორც წესი არ აქვს გასაყიდად
ღირებული ქონება და ოდნავ მნიშვნელობის მქონე
ფინანსური დანაზოგი. მისი სიღრანიბე გამოიხატება
არასაკმარის კვებასა და სამრეწველო ნაწარმის
მოხმარებაში, არასათანადო საბინაო პირობებში,
უაორესად მოკრძალებულ ჩატვირთვების, სოციალური

პროფესიულური მიერ საყდრის — ყაჩაღიანის მაღაროს მიმართ გამოჩენილი პატრიოტული და სოციალურად პასუხისმგებლიანი პოზიცია უცნობი არ დარჩენილა ამცირებულებისთვის.

კომპანიის პასუხი ამგვარ პოზიციაზე გახდა
შტრომელთა სოციალური დისკრიმინაციის პოლიტიკის
გატარება – პროფესიუნალის დევნის დაწყება.
კომპანიის შრომის უსაფრთხოების სპეციალისტი
გიორგი ნასყიდაშვილი, სატრანსპორტო
უბნის თანამშრომელი გიორგი გიორგელიძე,
გადამამუშავებელი ფაბრიკის მთავარი მექანიკოსი
უიული ბერიძე, გადამამუშავებელი ფაბრიკის
დირექტორის მოადგილე დავით სარაჯიშვილი,
ქარხნის ზედამხვედველი გია მუშკუდიანი და
გეოლოგიური სამსახურის ხელმძღვანელი ავთანდილ
უგრეხელიძე გამზადებული ბლანკებითა და მუქარით
მოითხოვდნენ მშრომელებისგან პროფესიული

ରିଗେବିସ ଡାକ୍ଟର୍ସେବାକୁ
ତଥାଲୋକିଶ୍ଚି ଅମିତାବନ୍ଦୀଙ୍କ ଜାନିରାଖିଲୁଣ୍ଡ ପିତ୍ତୁକର୍ତ୍ତାଙ୍କ

Digitized by srujanika@gmail.com

მშრომელებისგან მოითხოვდა პროფესიული კომპანიის რიგების დატოვებას. ამასვე აკეთებდნენ კომპანიის ადმინისტრაციის წარმომადგენელი სოსო ბაბილაშვილი, წარმომადგენელი ზურაბ ალიძეგაშვილი, შრომის უსაფრთხოების სამსახურის უფროსი მიხეილ კვარაცხელია.

ანტიპროფეკტურული, მშრომელთა სოციალური დისკრიმინაციის პოლიტიკა კულტურის აფეთქების ლოგიკური გაგრძელება გახდა. მნიშვნელოვანი ფაქტია, ასეულობით ბლანკი პროფეკტურებიდან გასვლის თაობაზე, კომპანიის კანცელარიაში არა თავად მშრომელებმა, არამედ სხვა პირებმა შეიიტანეს დასტად შეკრული. მეტიც, პროფეკტურებს ხელი შეუშალეს საწარმოში შეხვედროდენ მშრომელება.

ანტიკარიოფერაციული ქმედებები, ასევე
განახორციელებს სს „RMG Gopper“-ის
გადამამუშავებელი ფაბრიკის ეკონომიკური
უსარტობობის სამსახურის უფროსმა თორნიკე
მუშკუდიანმა, ამავე ფაბრიკის ენერგეტიკოსმა სოსო
თეოტრაქემ, შპს „RMG GOLD“-ის გამოოტუტვის
მოედნის ზედამხედველმა ჯემალ გიორგაძემ.

ანტიპროფეკვაშირული, შერომელთა სოციალური დისკრიმინაციის ფაქტებით ირღვევა არა მხოლოდ საქართველოს შრომის კოდექსის მე-40 მუხლის მეორე პრიმა პუნქტი, არამედ ქვეყნის მიერრატიფიცირებული გაეროს შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის 87-ე და 98-ე კონვენციები, დასაქმებულებს შეუზღუდეს კონსტიტუციის 26-ე მუხლით გარანტირებული უფლება. ამას ერთვის გაეროს შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის 81-ე კონვენციის რატიფიცირების გაჭიანურება.

კულტურული მემკიცდროობის აფეთქებაშ
ჯაჭვისებურად გამოიწვია მშრომელთა სოციალური
უთანასწორობის ზრდა, პროფესიული დევნა.
კოალიციური „ოცნების“ რეგისტრაცია და პარლამენტში
წარმოდგენილმა პოლიტიკურმა პარტიებმა უკვე არა
ერთხელ დაადასტურეს, რომ ქვეყნის, საზოგადოების,
ეკონომიკის, კულტურის თუ პოლიტიკის სფეროში
იმავე გენერალური ხაზს ატარებონ, რასაც საფუძვლი
ჩაუყარა ანტიკონსტიტუციური შეიარაღებული
სახელმწიფო გადატრიალების გზით სახელმწიფო
ხელისუფლების უზურპატორმა სამხედრო საბჭომ
(თ. იოტოვინი და კ. იოსელიანი), ე. ნ. დროებითმა
მთავრობამ (თ. სიგუა), ე. ნ. სახელმწიფო საბჭომ
(ე. შევარდნაძე). მათი ტირანია მიმართული იყო
საქართველოს კულტურისა და მშრომელების
წინააღმდეგ. ეს გენერალური ხაზი დღესაც
გრძელდება, მიუხედავად „ნაციონალური“ რეჟიმის
ლანდშტარი

„ოცხებით იუჟიითი ჩახაცვლებისა.
გამოსავალი სოციალურ დარაზმულობაშია,
რომელიც საწყისი ეტაპია პოლიტიკური და
ეკონომიკური სისტემის სრული ცვლისა, ბრძოლით
ცვლისა. ესაა კულტურისა და შრომის დაცვის
ერთადერთი გზა.

მათ კეცული ფიგურისას. მორალურ-ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით. ეს განსაკუთრებით მძიმეა მათთვის, ვისაც გააჩნია უმაღლესი განათლება. ამ კატეგორიის დარიბ დასაქმებულთათვის არაპრესტიული სამუშაოების შესრულება არღვევს მათ ღირებულებით წარმოდგენებს, მათ მოთხოვნილებათა ტრადიციულ სპეციტრს, შეცემად ისინი ძლიერ დეპრივაციას (ზინის,

ପ୍ରାଚୀ ମହିନେ ପ୍ରକାଶନ, ଫାର୍ମ ନଂ ୧୬

უნდა დამთავრდეს ეპრივალი ერის გოლგოთის გზაზე სიარული!

ს ა ქ ა რ თ ვ ე ლ ო ს
დ ა მ ი უ კ ი დ ე ბ ლ ო ბ ი ს
გამოცხადებიდან თითქმის
მეოთხედი საუკუნის გასვლის
შემდგებაც ქვეყანა უშძიმეს
ს ო ც ი ა ლ უ რ - ე კ ი ნ ი მ ი უ რ
მდგომარეობაშია, მოსახლეობის
80%-ზე მეტი სიღაფაქში
იმყოფება.

სარულიად განადგურებულია
მძიმე მრეწველობის,
მსუბუქი მრეწველობის,
გადამამუშავებელი საწარმოები,

ვერც მცირე საწარმოები განვივის რის გამოც
გაიზარდა უმუშევრობა, განადგურებულია სიფლის
მეურნეობაც, შედეგად, თითქმის პირნინდად
დაიცალა სოფლები, ჩვენი მოქალაქეების ენერგიულმა
ფენამ დატოვა ქვეყანა და გადაიხევა სხვა ქვეყნებში.
ამას დაუმატეთ ტერიტორიულ მთლიანობის რღვევა
და ნახევრმილონამდე ქართველი ლტოლვილი,
რომელიც კიდევ უფრო დამძიმებულ პირობები
იმყოფებიან. მოკლედ, მთელი ერი გოლგოთის
გაუთავებელ გზაზე დგას.

უნდა რ საშინელი ჩვენი მომავალი თაობის მძიმე
მდგომარეობა, მოიშაბა განატების სისტემა,
უმდლეს სასამართლებები, გაპარტას და გაუქმეს
სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტები და ა.შ.

ზემოაღნიშნული უარყოფითი პროცესები კი
გამოიწვია ეროვნული ხელისუფლების ძალადობრივად
დამხობამ.

სამწუხაროდ გადატრიალებამდე და შემდგომაც
მიზანმიმართულად მიმდნარეობდა ეროვნული
იდეალებისა და ეროვნული ხელისუფლების
დისკრედიტაცია საბჭოთა იმპერიის მიერ. იმავე
პერიოდში გაექტიურდა მათ მიერვე ხელოვნურად
შექმნილი ავტონომიური წარმონაქმნების ბერელი
ძალები, ახორციელებდნენ ეროვნობრივი ტუმცადა
ეროვნული ხელისუფლების დიდი
ძალისმევითი, თვით იმპერიის კონსტიტუციის
დაურღვევლად მაინც მოხერხდა და ჩატარდა
რეფერენდუმი საქართველოს დამოუკიდებლობის
მოთხოვნით, სადაც საქართველოს მთელმა
მოსახლეობამ, მათ შორის აფხაზებმა, ოსებმა,
აზერბაიჯანლებმა, სომხებმა და ყველა სხვა ეთნიკურმა
დიასპონებმა გამოიჩინეს მაღალი მოქალაქეობრივი
ნება და 1991 წლის 31 მარტის რეფერენდუმზე
ხმა მისცეს ჩვენი ქვეყნის დამოუკიდებლობას,
რის საფუძველზეც ეროვნულმა ხელისუფლებამ
ზ. გამასახურდიას ხელმძღვანელობით, იმავე წლის
9 აპრილს გამოაცხადა ქვეყნის დამოუკიდებლობის
აღდგენა.

ეროვნულმა ხელისუფლებამ სამართლებრივი
გზებით, ისე ბრძინებალედ ჩატარა ჟველა
სახელმწიფოებრივი აქტი, რომ საბჭოთა იმპერია
იძულებული გახდა ლიად ენარმონებინა ბრძოლა
ეროვნული ხელისუფლების წინააღმდეგ.

სამწუხაროდ დასავლეთი იმ პერიოდში გარევეულ
დათმობებზე მიდიოდა საბჭოთა იმპერიის მიმართ,
კერძოდ გორბინოვისა და შევარდნაძის წინაშე.
არ გაითვალისწინეს საქართველოს მოსახლეობის
სურვილი და ფაქტიური დამატებელ ხელისუფლებაში

ეროვნული ხელისუფლების დამხობის შემდეგაც
შევარდნაძის რეაქტიური უშველული გამოიყენა
არ მარტო ეროვნული მოძრაობის, ეროვნული
ხელისუფლების, არამედ საერთოდ ეროვნული
იდეოლოგიის დისკრედიტაციისათვის.

ხელს უწყობდნენ უამრავი ფსევდოპოზიციური პარტიების
შექმნას. განსაკუთრებით აქტიურად დაიწყო
ეროვნული სახელისუფლებო პარტიების დაშლა-
გათოშა საქართველოს პირველი პრეზიდენტის
მკვლელობის შემდგომ, მათივე ადრევე ჩანერგილ-
ფსევდო ეროვნული მაღალი მემკვიდრეობით გაითია
„მრგვალი მაგდა“, რამდენიმე მრგვალი მაგდად“.
ასევე, ორი თუ სამი ცელისინის კავშირად, რამდენიმე
ილია მართლის საზოგადოებად და სხვა.

ყველა რეაქტიური დღვემდე მომართა ძალიან ეშმაკურ
გზას, კერძოდ ე. წ. ზეგადისტებისაგან და ეროვნული
ხელისუფლების წარმომადგენლებიდან გამოარჩევდა
რომელიმე ცურუ ლიდერს, აფინანსებდა მას და ასე
აკონტროლებდა საარჩევნო ხმებს, თავიანთ საარჩევნო
სიებში სვაგნენ ეროვნული ხელისუფლების წევრებს.
თუმცა დღვემდე ხელისუფლებაში მყოფ ე. წ. ეროვნული
ხელისუფლების წარმომადგენლებს არანაირი
ეროვნული პროექტი არ განუხორციელებიათ, მათ
ულალატეს თავიანთ ამომრჩევლებს, საერთოდ აღარც
ახსოვთ ამომრჩევლები. მოკლედ, უამრავი მღვდელი
გაპონი გამოძერნა ყველა მომდევნო ხელისუფლებამ.

ერთი დადგინთი შედეგი კი მოჰყვა ამ უბედურებას,
ბუნებრივად მოხდ ლუსტრაცია, საზოგადოებამ

აშეარადდაინახა ყველა ამ პარტიის ავანტურის ტების
და ლიდენტების სახეები.

რა თემა უნდა, ყველაზე ეფექტურად, ეროვნულ
იდეოლოგიას ლახვარი ჩასცა საავაგილის რეენიმა.
ამ რეაქტიური არნახული ულმიბი გაძარცვა
მოსახლეობა, ღრმსება შეულებელს ქართველს ერ და
ქვეყანას. მათ მიერ ინსპირირებულმა აგრძეს იულმა
მიდგომამა რუსეთის მიმართ, გამოიწვია მომართ
რუსეთის მიმართ, რის შედეგადაც დავაკარგეთ
ტერიტორიები, ძირძღველი მინები და
ათასობით ადამიანის სიცოცხლის შეინიჭება რაც მის
უნდა იყოს და სამარტინობით არ გამოიწვია.

ამ სამარტინო რეენიმა კიდევ ერთხელ უხერხულ

მდგომარეობაში ჩააყიდვა დასავლეთის მიერ და

მიმართ მიმდევნობით ადამიანის შედეგის დასავლეთის მიერ და

საეკლესიო ზარის ისტორია და მნიშვნელობა

როდესაც ტაძარს ვუახლოვდებით, ჯერ კიდევ შორიდან გვესმის ზარების ერთმანეთში გარდამავალი ხმები. დიდი ზარის ბეჭრა მიცურავს არემარები, თითქოს ავსებს ჰაერს, ხოლო ამ ფონზე რეკვენ და ეხმიანებინ სხვა ზარები. ისინი გვაუწყებენ იმის შესახებ, რომ ახლოვდება ღვთისმსახურების საათი. მაგრამ ზარები – ეს არა მარტო ღლოცვაზე მომხმობი „გონგია“, არამედ ნამდგილი მუსიკა, გამოტანილი ტაძრის გარეთ, ქუჩაში. ზარებზე შეიძლება აუღედეს რთული მუსიკალური ნაწარმოები. ძველად, ეკლესია-მონასტრებს ჰქონდათ უღერადობის საკუთარი „სტილი“.

ზარების უღერადობა მადლს ფენს ტაძრის მიდამოებს, განსაკუთრებულ ბეჭედს ასვამს პეიზაჟს. ზარის უღერადობა საშუალებას აძლევს ყანაში მომუშავე გლეხს ან მგზავრს გზაში, რომ აზრით, გონგი იყოს.

ის თითქოს ადამიანის სადარაჯოზეა, არ აძლევს მას ყოველდღიურობასა და ამაობებაში დასვრის საშუალებას. იგი სვინდისისაკენ უხმობს მას, ვინც დაივიწყა თავისი ვალი, ანდა მზადაა წავიდეს არასწორი გზით. ტყუილად არა აქვს გოეთეს ნათესავი, რომ სააღდგომო ზარების ხმამ აიძულა ფაუსტი გადაეგდო ფიალა შხამით. ზარი არის ეკლესიის ხმა, მძინარე კაცობრიობის გამდვიძებელი.

ზარის რეკვა არის ჭეშმარიტად „კეთილისმთემელი“ მუსიკალური ქადაგება, გარეთ გამოსული ღვთისმსახურება.

საეკლესიო ზარის ისტორია და მნიშვნელობა

ზარი ჩვენი ხალხის, და არა მარტო ჩვენი ხალხის, ცხოვრების მუდმივ თანამგზავრს წარმოადგენდა. ზარი ხალხის სიხარულის, მწუხარებისა და დღესასწაულის სიმბოლოა. ზარის რეკვით, ხალხს განსაკუთრებულ შემთხვევებისას ინვევდნენ, მაგალითად, სახალხო კრებებზე, განგაშისას; ზარის ხმამგზას უკავლევდა გზადაპნეულმგზავრსაც; ზარის რეკვაიუნგებოდა რაიმე საფრთხისა ან უბედურების შესახებ. მტრების შემოსევასაც ზარით ამცნობდნენ ხალხს და სამშობლოს დასაცავადაც ზარის ხმით უხმობდნენ.

ზარების უღერადობა მადლს ფენს ტაძრის მიდამოებს, განსაკუთრებულ ბეჭედს ასვამს პეიზაჟს. ზარის უღერადობა საშუალებას აძლევს ყანაში მომუშავე გლეხს ან მგზავრს გზაში, რომ აზრით, გონგი იყოს. ის თითქოს ადამიანის სადარაჯოზეა, არ აძლევს მას ყოველდღიურობასა და ამაობებაში დასვრის საშუალებას. იგი სვინდისისაკენ უზმობს მას, ვინც დაივიწყა თავისი ვალი, ანდა მზადაა წავიდეს არასწორი გზით. ტყუილად არა აქვს გოეთეს ნათესავი, რომ სააღდგომო ზარების ხმამ აიძულა ფაუსტი გადაეგდო შხამით სავსე ფიალა. ზარი არის ეკლესიის ხმა, მძინარე კაცობრიობის გამდვიძებელი.

ზარის რეკვა არის ჭეშმარიტად „კეთილისმთემელი“ მუსიკალური ქადაგება, გარეთ გამოსული ღვთისმსახურება.

საეკლესიო ზარი, როგორც წესი, განსაკუთრებულ კოშკი იყიდება, რომელსაც სამრეკლო ჰქვია და რომელიც ტაძრის შესასვლელთან ან მის სიახლოეს იგება.

საეკლესიო ზარის გამოყენება, როგორც ცნობილია, ქრისტიანებს ქრისტიანობის შემოსვლისთანავე არ დაუწყიათ. ძველი აღთქმის ეკლესიაში, იერუსალიმში, მორწმუნებს

ღვთისმსახურებაზე არა ზარის რეკვით, არამედ საყვირების ხმით უხმობდნენ.

ქრისტიანობის პირველ საუკუნეებში, როცა მათ დევნიდნენ, ქრისტიანებს საშუალება არ ჰქონდათ მორწმუნები ლიად მოეწვიათ ღვთისმსახურებაზე და საიდუმლოდ უწევდათ მათი მოხმობა, ჩვეულებრივ ეს დაიკონის, ან განსაკუთრებული მაცნეები მეშვეობით ხორციელდებოდა. IV ს-ში, ქრისტიანების დევნის შეწყვეტის შემდეგ, მორწმუნების უკვე სხვადასხვა საშუალებებით უხმობდნენ ღვთისმსახურებაზე. მორწმუნების მოხმობის ყველაზე მეტად გავრცელებულ ფორმას, ამ პერიოდისათვის, ხის დაფებზე მეტალის სარეკელას შემოკვრით გამოცემული ხმა წარმოადგენდა.

პირველი საეკლესიო ზარები, როგორც ცნობილია, დასავლეთ ევროპაში გამოჩნდა. არსებობს გადმოცემა, რომლის მიხედვითაც პირველი ზარის შექმნას იტალიის პროვინცია კამპანელას ქალაქ ნოლას ეპისკოპოსს – პავლინს – მიაწერენ. დაახლოებით, IV ს-ის მიწურულის ან V ს-ის დასაწყისში.

გადმოცემის თანახმად, ეპისკოპოსმა სიზმარში მინდვრისყვაილიმაჩიტელანახა, რომელსაცამამინდელი ზანზალავის ფორმა აქვს. მაჩიტელა სასიმოვნო ხმას გამოსცემდა. სიზმრის ნახვის შემდეგ, ეპისკოპოსმა მაჩიტელას ფორმის ლითონის ინსტრუმენტის ჩამოსხმა ინება და ადგილობრივ სატატს უპრდანა ბრინჯაოსგან ჩამოესხა მსგავსი რამ. თუმცა, როგორც ეტყობა, მაშინ ეპისკოპოსს ზარები საეკლესიო მსახურების პრაქტიკაში არ შემოუტანია.

მზოლოდ VII ს-ის დასაწყისში, რომის პაპმა ზავინიანმა მისცა უკვე ზარებს ქრისტიანული მნიშვნელობა და ამ დროიდან, დასავლეთ ევროპაში, ზარის ხმა თანდათანობით ღვთისმსახურების განუყოფელი ნაწილი გახდა ქრისტიანებისათვის. ალმოსავლეთში, ბერძნულ ეკლესიაში კი ზარების გამოყენება IX ს-ის მეორე ნახევარში დაიწყეს.

ზარის ხმოვანების სახეობები და მათი დანიშნულება სამახარებლოს რეკვა: სამახარებლო ერკვით მნიშვნელობა მისცა უკვე ზარებს ქრისტიანული მნიშვნელობა და ამ დროიდან, დასავლეთ ევროპაში, ზარის ხმა თანდათანობით ღვთისმსახურების განუყოფელი ნაწილი გახდა ქრისტიანებისათვის. ალმოსავლეთში, ბერძნულ ეკლესიაში კი ზარები საეკლესიო მსახურების პრაქტიკაში არ შემოუტანია.

სამახარებლოს რეკვა: სამახარებლო ერკვით მნიშვნელობა მისცა უკვე ზარებს ქრისტიანული მნიშვნელობა და ამ დროიდან, დასავლეთ ევროპაში, ზარის ხმა თანდათანობით ღვთისმსახურების განუყოფელი ზარებში უპირველეს ყოვლისა, კეთილხმოვანება და ტემპროტა სიმდიდრე ფასდება. მართლმადიდებლურ სამყაროში საეკლესიო ზარების 4 კანონიური რეკვა არსებობს.

კათოლიკური რეკვა: მის საფუძველში დევს რიტმი, მისთვის დამახასიათებელი დინამიკითა და ტემპროტა თანაშეწყობით. მართლმადიდებლურ ზარებში უპირველეს ყოვლისა, კეთილხმოვანება და ტემპროტა სიმდიდრე ფასდება. მართლმადიდებლურ სამყაროში საეკლესიო ზარების 4 კანონიური რეკვა არსებობს.

კათოლიკური რეკვა: მის საფუძველში ერთჯერადიანი ან ორჯერადი რიტმული დარტყმები დევს. ტრადიციულად, ზარები ირჩევა ან იგულისხმება გარევეული ხასიათის დახმიანება და რეკვა გამოიყენება.

დღიუსათვის, სამი სახით საეკლესიო ზარის რეკვა არსებობს:

მართლმადიდებლური რეკვა: მის საფუძველში დევს რიტმი, მისთვის დამახასიათებელი დინამიკითა და ტემპროტა თანაშეწყობით. მართლმადიდებლურ ზარებში უპირველეს ყოვლისა, კეთილხმოვანება და ტემპროტა სიმდიდრე ფასდება. მართლმადიდებლურ სამყაროში საეკლესიო ზარების 4 კანონიური რეკვა არსებობს.

კათოლიკური რეკვა: მის საფუძველში ერთჯერადიანი ან ორჯერადი რიტმული დარტყმები დევს. ტრადიციულად, ზარები ირჩევა ან იგულისხმება გარევეული ტრადიციული მიხედვით – ობერტონების შეზღუდული რაოდენობით. აქედან გამომდინარე, ზარის ხმა თავისითავად დარიბია და უღერადობა დამოკიდებულია ზარების რაოდენობაზე.

პროტესტონტული რეკვა: ამ დროს მნათე, ზარების კრებულის გამოყენებით, ხოტებზე განწყობილ მელოდიას ასრულებს. რეკვა, როგორც წესი, კლავიშებიანი მოწყობილობით (ორლანის კლავისატურის მსგავსი) ხორციელდება, რომელიც ზარის ენას ან (სპეციალურ ჩაქურის ამოძრავებს). ამ დროის დარტყმები და მნიშვნელობის მიხედვით, ზარი არ გამოიყენება.

ამჟამად, მსოფლიოში ყველაზე დიდი ზარია „მეფე-ზარი“, რომელიც ახლა ქვის ფილაზე დევს იოანე დიდის სამრეკლოს ძირში. ზარის ბადალი არ გააჩნია არა მარტო ზომისა და წონის მიხედვით, არამედ მზატვრული ჩამოსხმით. „მეფე-ზარი“ რუსმა ოსტატებმა (მამამ და შვილმა) ივან და მიხეილ მატორიანებმა ჩამოასხეს 1733-1735 წლებში. „მეფე-ზარის“ საერთო წონა 200 ტონაა, მისი დიამეტრი კი 6 მეტრსა და 60 სანტიმეტრს შეადგენს.

მიზანი განვითარება

წიგნიდან: „საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის ისტორია“
წყარო: <http://kvirike.ge/v2/?p=10154>

დაბეჭდილ წერილებში მოყვანილ ფაქტების სიზუსტეზე პასუხისმგებლები არიან ავტორები.